

VISOKA ŠOLA ZA VARSTVO OKOLJA

DIPLOMSKO DELO

**SONARAVNI RAZVOJ TURIZMA IN REKREACIJE V
KRAJINSKEM PARKU RIBNIK VRBJE**

NEŽA CESTNIK

VELENJE, 2017

VISOKA ŠOLA ZA VARSTVO OKOLJA

DIPLOMSKO DELO

**SONARAVNI RAZVOJ TURIZMA IN REKREACIJE V
KRAJINSKEM PARKU RIBNIK VRBJE**

NEŽA CESTNIK
Varstvo okolja in ekotehnologije

Mentorica: izr. prof. dr. Irena Mrak

VELENJE, 2017

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Neža Cestnik, vpisna številka 34130004, študentka visokošolskega študijskega programa Varstvo okolja in ekotehnologije, sem avtorica diplomskega dela z naslovom Sonaravni razvoj turizma in rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem, ki sem ga izdelala pod mentorstvomizr. prof. dr. Irene Mrak.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo moje avtorsko delo, torej rezultat lastnega raziskovalnega dela;
- oddano delo ni bilo predloženo za pridobitev drugih strokovnih nazivov v Sloveniji ali tujini;
- so dela in mnenja drugih avtorjev, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oziroma citirana v skladu z navodili VŠVO;
- so vsa dela in mnenja drugih avtorjev navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je napisan v skladu z navodili VŠVO;
- se zavedam, da je plagiatorstvo kaznivo dejanje;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in moj status na VŠVO;
- je diplomsko delo jezikovno korektno in da je delo lektorirala Irena Štusej, univ. dipl. bibl.,
- dovoljujem objavo diplomskega dela v elektronski obliki na spletni strani VŠVO;
- sta tiskana in elektronska verzija oddanega dela identični.

Datum: ____ . ____ . _____

Podpis avtorice: _____

Številka: 726-18/2016-2
Datum: 30. 8. 2016

Na podlagi Diplomskega reda izdajam naslednji

SKLEP O DIPLOMSKEM DELU

Študentka Visoke šole za varstvo okolja Neža Cestnik lahko izdela diplomsko delo z naslovom v slovenskem jeziku:

Sonaravni razvoj turizma in rekreacije v Krajskem parku ribnik Vrbje z zaledjem.

Naslov diplomskega dela v angleškem jeziku:

Sustainable development of tourism and recreational activities in Ribnik Vrbje landscape park and its surrounding area.

Mentor: **izr. prof. dr. Irena Mrak.**

Diplomsko delo mora biti izdelano v skladu z Diplomskim redom VŠVO.

Pouk o pravnem sredstvu: zoper ta sklep je dovoljena pritožba na Senat VŠVO v roku 8 delovnih dni od prejema sklepa.

Izr. prof. dr. Boštjan Pokorny
dekan

Visoka šola za varstvo okolja

Trg mladosti 7 | 3320 Velenje

t: 03 898 64 10 | f: 03 89864 13 | e: info@vsvo.si

www.vsvo.si

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Ireni Mrak za pomoč pri izdelavi diplomskega dela.

Zahvaljujem se Marjani Kopitar, univ. dipl. inž. kraj. arh. za strokovno pomoč.

Hvala lektorici Ireni Štusej, univ. dipl. bibl., hvala prevajalki Mateji Žuraj, univ. dipl. angl.

Hvala vsem anketirancem, ki so sodelovali v raziskavi, in vsem ostalim, ki so pomagali pri izvedbi anketiranja.

Iskreno se zahvaljujem svoji družini za podporo v času študija in za spodbujanje med pisanjem diplomskega dela.

IZVLEČEK IN KLJUČNE BESEDE

V okviru diplomskega dela smo proučevali turizem in rekreacijo v krajinskem parku Ribnik Vrbje. Namen dela je bil ugotoviti zastopanost oblik turizma in rekreacije na območju krajinskega parka in predstaviti njihove vplive na okolje. Obravnavan je bil tudi pomen parka za obiskovalce z vidika preživljanja prostega časa in ekonomskih priložnosti.

Ribnik Vrbje se nahaja južno od Žalca ob reki Savinji. Nastal je na območju nekdanje gramoznice in divjih odlagališč odpadkov, kjer so s sanacijo želeli zagotoviti prostor za šport in rekreacijo ter ribogojstvo. Sanacija je bila uspešna, kljub temu pa načrtovanega centra za šport in rekreacijo niso umestili v prostor. Območje je bilo večkrat začasno zavarovano, preden so leta 2008 sprejeli Odlok o zavarovanju Ribnika Vrbje z zaledjem kot krajinski park.

Obiskovalci so predvsem okoliški prebivalci, ki se za obisk odločajo zaradi lepe narave, miru, svežega zraka in čistega okolja. Manjši delež (približno 10 %) obiskovalcev je turistov, ki prihajajo predvsem iz oddaljenih krajev Slovenije, nekaj tudi iz tujine. Upravljalca parka (Občina Žalec) se z izvajanjem različnih projektov trudi za povečanje (turističnega) obiska. Pri vseh projektih je upoštevano načelo sonaravnosti. Med drugim trenutno načrtujejo ureditev javnega kopališča za dvesto ljudi, skupaj z objekti (npr. garderobe, sanitarije ipd) ter načrtovanje območja za nastanitev (ekokamp, šotorjenje, ipd.).

Z raziskavo smo ugotovili, da sta turizem in rekreacija na obravnavanem območju sonaravno naravnana, kar se odraža tudi v okolju, kjer nismo zaznali negativnih vplivov turistično - rekreacijskih dejavnosti na kopenski ekosistem.

Ključne besede:

sonaravni razvoj, Ribnik Vrbje, turizem, rekreacija, zavarovana območja, krajinski park

ABSTRACT AND KEY WORDS

The undergraduate thesis was focused on researching tourism and recreational activities in the Ribnik Vrbje Landscape Park. The aim of the thesis was to determine what types of tourism and recreational activities exist within the park and to present their impact on the environment. Moreover, the thesis also explored the significance of the park for visitors both in terms of leisure activities and economic opportunities.

Ribnik Vrbje (Vrbje Pond) is located south of the town of Žalec, right next to the river Savinja. It was built at a site of a former gravel pit and illegal waste dumps, where the aim of land redevelopment was to provide a space for sports and recreational activities, as well as aquaculture. The area was successfully redeveloped, however, the previously planned sports and recreation centre was not set up. The area had been repeatedly protected on a temporary basis before the Ordinance on Protection of Ribnik Vrbje and the Surrounding Area as a Landscape Park was adopted.

Visitors to Ribnik Vrbje are for the most part local inhabitants, who come to the park to enjoy the beautiful nature, peace and quiet, fresh air, and a clean environment. A smaller percentage of visitors, i.e. approx. 10%, are tourists, who are mostly from other parts of Slovenia, and some of them also from other countries. The park manager (Municipality of Žalec) is trying to increase the number of visitors (tourists) visit by carrying out various projects, which take into account the principles of sustainability. The plans include setting up a public swimming area for 200 people, including all the necessary facilities (changing rooms, toilets, etc.), as well as an accommodation area (an Eco Camp, a camping site, etc.).

The research has revealed that tourism and recreation in the area are sustainably-oriented, which is reflected in the environment, where no negative effects of tourism and recreational activities on the terrestrial ecosystem have been observed.

Key words:

Sustainable development, Ribnik Vrbje, tourism, recreational activities, protected areas, landscape park.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	1
1.1 Opredelitev problema	1
1.2 Namen in cilji	1
1.3 Uporabljene raziskovalne metode	2
2 TURIZEM IN REKREACIJA	3
3 TURIZEM IN REKREACIJA V KRAJINSKEM PARKU RIBNIK VRBJE	5
3.1 Sonaravni turizem v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem.....	9
3.2 Sonaravne oblike rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem	12
4 ZNAČILNOSTI OBISKOVANJA KRAJINSKEGA PARKA RIBNIK VRBJE Z ZALEDJEM	14
4.1 Pogled strokovnjakinje na razvoj turizma in rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem	29
4.2 Ugotavljanje okoljskega stanja kopenskega ekosistema.....	31
5 RAZPRAVA.....	32
6 SKLEPI	34
7 VIRI IN LITERATURA	36
PRILOGE	38

KAZALO SLIK

Slika 1: Prikaz lege krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem na zemljevidu Slovenije	5
Slika 2: Krajinski park ribnik Vrbje z zaledjem.....	6
Slika 3: Ribnik Vrbje – osrednji del krajinskega parka	9
Slika 4: Ponirkovo informacijsko središče in gostinski lokal.....	10
Slika 5: Opazovalnica za ptice.....	10
Slika 6: Labod z družino	11
Slika 7: Parkirišče za obiskovalce z EKO kampom.....	11
Slika 8: Del ekološko učne poti Vrbje ob reki Savinji	12
Slika 9: Pot okoli ribnika je opremljena s klopmi, koši za smeti in informativnimi tablam.....	12
Slika 10: Razgledna ploščad z daljnogledom.....	13
Slika 11: Kolesnica	31

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Prikaz anketirancev glede na posamezne starostne skupine	14
Graf 2: Prikaz udeležencev glede na dokončano izobrazbo.....	15
Graf 3: Prikaz anketirancev glede na občino.....	16
Graf 4: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Zakaj se odločate za obisk tega območja?'	17
Graf 5: Razporeditev anketirancev glede na pogostnost obiskovanja krajinskega parka	18
Graf 6: Prikaz odgovorov na vprašanje 'V katerem letnem času najpogosteje obiskujete to območje?'	19
Graf 7: Prikaz odgovorov na vprašanje 'S kom najpogosteje prihajate?'	20
Graf 8: Prikaz anketirancev glede na aktivnost s katero se največkrat ukvarjajo na tem območju.....	21
Graf 9: Prikaz udeleženi v anketi glede na oceno razvoja turistično rekreacijske dejavnosti na tem območju.....	22
Graf 10: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Kaj od spodaj navedenega se vam zdi vrednost zavarovanega območja?'	23
Graf 11: Prikaz anketirancev glede na mnenje, kaj bi morali v krajinskem parku Ribnik Vrbje izboljšati.....	24
Graf 12: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Ali veste, da je območje zavarovano?'	25
Graf 13: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Ali ste seznanjeni z omejitvami in pravili ravnanja v zavarovanem območju?'	26
Graf 14: Prikaz anketirancev glede na opredelitev varovalnega režima v zavarovanem območju.....	27
Graf 15: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Ali bi bilo potrebno oziroma smiselno, da bi obiskovalci plačevali vstopnino v park?'	28

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Pregled varstvenih režimov v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem, glede na posamezna varstvena območja. (Vir: Odlok o zavarovanju ... 2008).....	8
--	---

1 UVOD

1.1 Opredelitev problema

Krajinski park predstavlja obliko varovanja okolja in narave, da se v največji možni meri trajno ohranijo naravne značilnosti, biotska raznovrstnost in pokrajinska raznovrstnost. Krajinski parki že od nekdaj igrajo vlogo privlačne turistične točke. Turizem in rekreacija sta dejavnosti, ki sta v veliki meri odvisni od naravnih znamenitosti.

Krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem¹ je eden od petinštiridesetih krajinskih parkov v Sloveniji. Celotna površina zavarovanega območja meri 65,3 ha. Nahaja se južno od Žalca tik ob reki Savinji in je območje z veliko krajinsko vrednostjo. Poudariti je treba, da ima omenjeni krajinski park tudi veliko ekološko in biotsko vrednost. Južni del parka je opredeljen kot območje Natura 2000 (Savinja Grušovlje-Petrovče, SAC SI 3000309) zaradi navadnega koščaka, pohre, sulca, vidre, črtastega medvedka in malega podkovnjaka ter habitatnih tipov: alpske reke in lesne vegetacije s sivo vrbo (3240) in mehkolesno loko (91E0*) (Medmrežje 2, 2017).

Kljub temu, da sta med cilji krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem varovanje vodnega in obvodnega ekosistema z avtohtonimi rastlinskimi in živalskimi vrstami ter znanstveno-raziskovalno in študijsko delo, sodita med glavne cilje zavarovanega območja rekreacijska in turistična raba. Podoba neokrnjene narave privablja številne obiskovalce predvsem v neposredno okolico ribnika in reke Savinje, kar lahko povzroči zelo raznovrstne negativne vplive na okolje, lahko pa tudi pozitivno vpliva na razvoj območja.

V teoretičnem delu diplomskega dela bomo predstavili ugotovitve, zbrane s pomočjo deskriptivne metode, raziskovanja različnih virov in literature. V drugem delu diplomskega dela pa bomo predstavili rezultate, ki smo jih pridobili z anketnim vprašalnikom in intervjujem.

1.2 Namen in cilji

Namen diplomskega dela je raziskati območje krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem z vidika turizma in rekreacije.

Cilj diplomskega dela je pregledati oblike turizma in rekreacije, ki so zastopane na območju krajinskega parka, ter ugotoviti njihove vplive na okolje. Raziskali bomo tudi pomen parka za obiskovalce tako z vidika preživljanja prostega časa kot tudi z vidika ekonomskih priložnosti.

Zastavljeni hipotezi:

1. Najpogostejše oblike rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem so hoja, tek in kolesarjenje.

2. Krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem je območje bližnje rekreacije za prebivalce naselij v žalski občini. Sedanje oblike rekreacije so sonaravne, predstavljajo optimalno rabo območja in nimajo vpliva na degradacijo kopenskega ekosistema.

---

¹ »**krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem**« - vir imenovanja: Spletna stran Agencije Republike Slovenije za okolje; Ministrstvo za okolje in prostor (Medmrežje 5)

1.3 Uporabljene raziskovalne metode

Pri izdelavi prve polovice diplomskega dela bomo za študij domače in tuje literature uporabili deskriptivno metodo raziskovanja. Oblikovanje teoretične podlage s pomočjo pregleda virov literature je osnova za kasnejše izvajanje raziskave na terenu (eksperimentalna metoda).

Uporabili bomo eksperimentalno metodo, s katero bomo izvedli anketiranje na terenu. Rezultate ankete bomo analizirali in jih interpretirali. Anketni vprašalnik sestavlja 12 vprašanj in 3 podvprašanja. Vprašanja so večinoma zaprtega tipa, kar pomeni da bodo anketiranci izbirali med danimi odgovori, pri nekaterih vprašanjih (odprtega tipa) pa bodo lahko napisali lastno mnenje. Vprašalnik je zasnovan tako, da lahko anketiranci ocenijo ali je stanje turizma in rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem v skladu s konceptom sonaravnosti.

Izvedli bomo intervju z univerzitetno diplomirano inženirko krajinske arhitekture Marjano Kopitar. Tako bomo izvedeli stališče strokovnjakinje o turistično-rekreacijskem razvoju tega območja ter pridobili informacije o projektih na tem območju.

Za izdelavo diplomskega dela bomo na terenu uporabili tudi opazovalno metodo, s katero bomo ugotavljali vpliv turizma in rekreacije na stanje kopenskega ekosistema. Beležili bomo stanje in vplive človekove dejavnosti na kopenski ekosistem oziroma na tla. Tako bomo raziskali, ali je dolgoletno izvajanje rekreacije na tem območju za sabo pustilo kakšno sled degradiranosti. Glavno merilo za ugotavljanje degradiranosti kopenskega ekosistema je prisotnost raznolikih rastlinskih in živalskih združb.

2 TURIZEM IN REKREACIJA

Turizem so odnosi in pojavi, ki nastanejo zaradi potovanja in bivanja oseb, za katere kraj nastanitve ni glavno ali stalno prebivališče niti kraj zaposlitve. Je ena izmed najhitreje rastočih panog. V številnih območjih se turizem upošteva kot dejavnik ohranjanja stabilnega in zdravega okolja, kar so potrdile tudi raziskave (Lisjak 2003, Boyd 2000).

Turizem lahko pozitivno vpliva na ohranjanje narave in razvoj območja, saj omogoča boljše ekonomske možnosti lokalnih prebivalcev, posledično to pomeni boljše kvaliteto življenja. Na podlagi navedenega povzemamo, da se turizem kot dejavnost dobro prilagaja idealom trajnostnega razvoja. Gledano z ekonomskega vidika turizem pozitivno vpliva na bruto domači proizvod, zaposlitev in dvig življenjskega standarda, razvoj manj razvitih območij ipd. Sicer pa ima turizem tudi druge pozitivne vloge, ki niso povezane z ekonomijo (npr. rekreacijska, zdravstvena, kulturna, socialna, politična, mirovna ipd.). (Boyd 2000, Zurc in Udovč 2010, Senica 2011).

V povezavi z drugimi dejavnostmi (npr. cestni promet) pa lahko tudi turizem negativno vpliva na okolje (posredno in neposredno), saj ni ekskluzivni porabnik prostora, prispeva le del določenih vplivov. Na takšen način se lahko pojavijo različne prometne nevšečnosti, med drugim tudi požari, opuščanje osnovnih dejavnosti, uničevanje okolja, razvrednotenje naravnih dobrin idr. (Lisjak 2003, Boyd 2000, Zurc in Udovč 2010, Senica 2011).

Pri predstavitvi turizma so poudarjene različne vrste turizma, ki se vedno pogosteje pojavljajo (npr. ekoturizem, geoturizem, izobraževalni turizem, naravni turizem ipd.). V nadaljevanju sta predstavljeni obliki turizma, ki sta v zadnjem času najbolj prisotni.

Ekoturizem predstavlja eno izmed trajnostnih oblik turizma. Poleg izvajanja turizma kot dejavnosti je poudarek na ekologiji in posledično na sonaravnosti. Običajno se pojavljanje te oblike turizma zaznava na naravnih območjih v omejenem obsegu, kar precej prispeva k ohranjanju narave in vseh njenih vrednot (Stopar 2011).

Geoturizem je razmeroma nova vrsta turizma z izjemno velikim potencialom. Primarno temelji predvsem na ohranjanju oziroma izboljševanju geografskih značilnosti posameznega kraja, kjer se turizem izvaja (Hose idr. 2011, Trajnostni razvoj ... 2008).

Turizem se tesno prepleta z drugimi disciplinami, kot so ekologija, kmetijstvo, geografija, antropologija, kultura, izobraževanje, marketing, gostinstvo, urbanizem ipd. (Senica 2011).

Zavarovana območja imajo dobro uveljavljeno povezavo s turistično dejavnostjo. Ena izmed razvojnih možnosti (za)varovanih območij je sonaravni turizem. To je alternativna veja turizma, ki se je pojavila predvsem zaradi ekstremnega povečanja te dejavnosti zadnje desetletje (Faganeli 2014, Plut 2006).

Sonaravni razvoj turizma je razvoj, ki upošteva nosilne zmogljivosti okolja, posledično je uravnotežen z okoljem, pomaga pri ohranjanju narave in dolgoročno zmanjšuje izčrpavanje neobnovljivih virov (Špes idr. 2002, Lah 2002).

Pojmovanje kakovosti sodobnega turizma med drugim izhaja iz načel upoštevanja sonaravnosti. Sonaravni turizem je med drugim tudi posledica razvoja koncepta sonaravnega oziroma trajnostnega razvoja. Praviloma nujno je, da se turistično-rekreacijska raba v zavarovanih območjih načrtuje z upoštevanjem zmogljivosti okolja. Če se zmogljivost okolja presega, obstaja verjetnost razvrednotenja neokrnjenosti, ki je bila osnovni razlog za turistični obisk (Mihalič 2004, Cigale idr. 2009, Elliot 2006).

Turizem se tesno prepleta z rekreacijo, ki je pomemben element v življenju ljudi predvsem zato, ker jo pojmujejo kot obliko preživljanja prostega časa. Rekreacija predstavlja aktivnosti, s katerimi se ljudje sprostijo in posledično obnovijo fizične in psihične moči. Kadar se pri tem

upoštevajo tudi okoljske, socialne, kulturne in ekonomske nosilne zmogljivosti ter vidiki razvoja, govorimo o sonaravni rekreaciji (Faganeli 2014, Mavri 2013).

Sonaravna rekreacija torej predstavlja aktivnosti s katerimi se ukvarjamo zaradi sprostitve in zdravja, vendar na način, ki to omogoča sedanjim generacijam in pri tem ne ogroža možnosti zadovoljitve potreb po rekreaciji prihodnjim generacijam (Jeršič 1999).

Glede na upravljalvske smernice Svetovne zveze za varstvo narave (v nadaljevanju IUCN) rekreacija v zavarovanih območjih ne sme biti v nasprotju s cilji zavarovanja, mora pa biti podrejena naravovarstvenim ciljem. Posledično imajo v zavarovanih območjih prednost sonaravne oblike rekreacije, ki vključujejo sonaravno rabo naravnih virov, hkrati pa omogočajo izboljšanje kvalitete življenja prebivalstva (Mavri 2013).

Ker imajo zavarovana območja vse večjo obiskanost, posledično pa povečan razvoj športnih aktivnosti, se marsikje že pojavlja degradacija zavarovanih območij. Prizadeta je namreč nosilna zmogljivost okolja, kar predstavlja resno ogroženost naravnega okolja. To se odraža predvsem kot onesnaževanje naravno-geografskih elementov (voda, zrak, relief, prst, rastlinstvo, živalstvo). Iz že opravljenih raziskav so razvidne ugotovitve manjše okoljske nosilne zmogljivosti tudi pri izvajanju rekreacije. Tudi rekreacija ima svoje pozitivne in negativne vplive na okolje (Mavri 2013).

3 TURIZEM IN REKREACIJA V KRAJINSKEM PARKU RIBNIK VRBJE

Naselje Vrbje je v Občini Žalec na 254 metrih nadmorske višine 2 km južno od Žalca. Je gručasto naselje, ki se lahko pohvali s 13,49 hektarov velikim ribnikom, ki je v tem delu doline največja stoječa voda (Bedjanič 2012).

Slika 1: Prikaz lege krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem na zemljevidu Slovenije (Vir: medmrežje 4, 2017)

Ribnik Vrbje je nastal na območju nekdanje gramoznice in divjih odlagališč, ki so se na pobudo Občine Žalec sanirali med letoma 1973 in 1980. Nastal je ribnik, katerega prvotni namen je bil vzreja krapov (*Cyprinus carpio*) (Bedjanič 2012, Žagar 2010).

Leta 1982 je bil sprejet odlok oziroma zazidalni načrt o ureditvi športno rekreacijskega centra Vrbje. Ideja o športno rekreacijskem centru sicer ni bila uresničena, so pa bili v skladu s tem načrtom urejeni bazeni za vzrejo rib na severozahodnem delu ribnika, vendar so jih leta 1991 poškodovale poplave. Posledično so se ribe preselile na celotno območje ribnika (Bedjanič 2012, Žagar 2010, Ribnik Vrbje ... 1997).

Ribnik Vrbje z zaledjem je bil leta 2008 zaradi svoje krajinske, ekološke in biološke vrednosti zavarovan kot krajinski park, katerega površina meri 65,3 hektarov (Strokovni predlog za zavarovanje ribnika Vrbje pri Žalcu z zaledjem, 2005).

Ustanovitelj tega zavarovanega območja je Občina Žalec, katere naloga je »...varstvo in nadzor nad stanjem habitatov (monitoring) in kvaliteto vode...« ter »...strokovno dopolnjevanje učne poti z naravovarstvenimi in didaktičnimi vsebinami.« Sicer pa s parkom upravlja Krajevna skupnost Vrbje, ki skrbi za ustrezno rabo prostora v skladu z odlokom o zavarovanju, čistočo okolja v parku, varnost obiskovalcev, nadzor kakovosti vode ipd. (medmrežje 3).

Slika 2: Krajinski park ribnik Vrbje z zaledjem
(Vir: Medmrežje 2, 2017).

Zavarovano območje krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem sega vse od območja mostu čez Savinjo (na relaciji Zalec-Grize) do konca ribnika. Na južni strani zavarovano območje zajema reko Savinjo, na severu pa tudi nekatera kmetijska zemljišča (predvsem hmelnjišča). Različni habitatni tipi (npr. zakoreninjena podvodna vegetacija, rečna prodišča in bregovi, pionirske združbe prodišč gorskih rek in potokov ...), ki jih lahko najdemo na tem, razmeroma majhnem zavarovanem območju, so prava redkost in eden od razlogov, zaradi katerih je park vredno predstavljati prebivalcem širšega območja (Odlok o zavarovanju... 2008).

V desetletjih od nastanka ribnika se je zelo poudarjala turistično rekreacijska ponudba za obiskovalce, ki so tu našli prostor za sprehajanje in uživanje v naravi.

Eden izmed ciljev zavarovanja krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem je tudi popestritev turistične in rekreacijske ponudbe, pri čemer ne smemo pozabiti, da sta temu enakovredna tudi cilja, ki podpirata ohranitev vodnega in obvodnega ekosistema z avtohtonimi rastlinskimi in živalskimi vrstami ter znanstveno raziskovalno in študijsko delo. Za uresničitev zastavljenih ciljev se upoštevajo varstvene ter razvojne usmeritve in varstveni režimi, ki so določeni skladno s pravili ravnanja v zavarovanem območju (Odlok o zavarovanju... 2008).

Varstvene usmeritve med drugim zajemajo tudi:

- ohranjanje raznolikosti življenjskega prostora,
- ohranjanje struge in obrežja Savinje v čimbolj naravnem stanju,
- izboljšanje kemičnega stanja vode v ribniku,
- omejevanje vnosa hranil, razkužil in zdravil v ribnik,
- vzpostavljanje in ohranjanje mirnih predelov (brez motenj, ki jih povzročajo ljudje),
- zadrževanje zaraščanja travišč, preraščanja grmišč in drugih sukcesijskih procesov z upoštevanjem ustrezne rabe,
- omogočanje nemotenega naravnega ciklusa živali in
- ohranjanje raznolikosti gozdne strukture (Odlok o zavarovanju... 2008).

Krajinski park (z vidika turizma in rekreacije) ustreza predvidenim razvojnim usmeritvam v Odloku o zavarovanju Ribnika Vrbje z zaledjem za krajinski park. Območje je urejeno primerno za obisk javnosti, kateri je omogočeno spoznavanje narave ali pa izvajanje naravi prijaznih

oblik rekreacije, hkrati pa to ni moteče za živali. Poleg omenjenega je območje razvojno usmerjeno tudi v ribogojstvo, kmetijstvo, vodno gospodarstvo in gozdarstvo (Odlok o zavarovanju... 2008).

Glede na Odlok o zavarovanju Ribnika Vrbje za krajinski park je razvidno, da so na celotnem območju odrejeni spodaj naštetih varstveni režimi. Prepovedano je:

- gradnja vseh vrst stavb, pomožnih in infrastrukturnih objektov, ki so namenjeni bivanju, lovu, ribolovu, turizmu, športu in rekreaciji
- gradnja novih tranzitnih, energetskih in prometnih objektov,
- spreminjanje vodnega režima (razen pri nujnih vzdrževalnih delih),
- izvajanje hidromelioracij, agromelioracij in komasacij,
- odkopavanje in zasipavanje zemljišč,
- odlaganje vseh vrst odpadkov,
- onesnaževanje površinske in podzemne vode,
- pranje avtomobilov in izpiranje cistern od gnojevke in škropiv,
- ponoči območje umetno osvetljevati,
- spreminjanje sestave biocenoze z naseljevanjem alohtonih vrst,
- vznemirjati, preganjati, usmrtiti, zavestno poškodovati, odvzeti iz narave, zastrupljati ali kako drugače uničevati živali, razen tistih vrst, za katere je s predpisi o lovu in ribolovu določen način in čas lova,
- odstranjevanje drevesne in grmovne vegetacije izven gozdov do take mere, da bi se bistveno spremenile morfološke in ekološke lastnosti območja ali dela območja,
- požigati rastline,
- vožnja z vozili na motorni pogon, razen za potrebe gospodarjenja s kmetijskimi površinami, z gozdovi in z ribnikom ter za potrebe izvajanja nalog javnih služb,
- opravljati kakršnekoli druge dejavnosti, ki lahko bistveno ogrozijo zavarovano območje (Odlok o zavarovanju... 2008).

Varstveno območje: »ribnik«	Varstveno območje: »Savinja«	Varstveno območje: »gmajna s Strugo«
Prepovedano je izvajanje intenzivnega ribogojstva.	Prepovedano je odvzemati prod, pesek in mivko na način in v količinah, ki bi spremenil naravne procese.	Prepovedano je intenziviranje kmetijstva.
Prepovedano je prazniti ribnik razen za potrebe izlova rib (od 15. oktobra do 15. decembra, maksimalno 1 mesec).	Prepovedano je odstranjevanje in požiganje obrežne vegetacije.	Prepovedano spreminjati rabo kmetijskih površin iz travnikov in pašnikov v njive.
Prepovedano je odstranjevanje in požiganje obrežne vegetacije.	Prepovedana je gradnja objektov, ki bi porušili zveznost vodotoka.	Prepovedana je uporaba fitofarmaceutskih sredstev na kmetijskih površinah razen na njivah,
Prepovedano je povzročanje eksplozij ali drugih dejanj, ki povzročajo močan hrup ali vibracij.	Prepovedano je izvajanje ribolova z elektroagregati.	Prepovedano je postavljati ograje, ki bi preprečevale migracije živalim.
Prepovedano je čolnariti na ribniku.	Prepovedano je izvajati lov.	Prepovedano je odstranjevanje in požiganje obrežne vegetacije.
Prepovedano je izvajati lov.	Prepovedano je prosto puščati pse.	
Prepovedano je prosto puščati pse.	Prepovedano je uporabljanje kemičnih sredstev za uničevanje rastlin in živali.	
Prepovedano je uporabljanje kemičnih sredstev za uničevanje rastlin in živali.		

Preglednica 1: Pregled varstvenih režimov v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem, glede na posamezna varstvena območja. (Vir: Odlok o zavarovanju ... 2008)

Od izdaje Odloka o zavarovanju Ribnika Vrbje za krajinski park veljajo naštetih varstvenih režimov pri upravljanju območja. V 8. členu omenjenega odloka je navedeno: »Upravljanje zavarovanega območja se izvaja na podlagi načrta upravljanja zavarovanega območja, ki se pripravi v roku 6 mesecev od sprejetja tega odloka v skladu z veljavno zakonodajo.« (Odlog o zavarovanju... 2008). Vendar po besedah Marjane Kopitar Občina Žalec načrta upravljanja do leta 2017 še ni sprejela. Načrt bo predvidoma sprejet v letu 2018. Upravljalca krajinskega parka je Občina Žalec.

3.1 Sonaravni turizem v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem

Krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem se poslužuje sonaravnega razvoja turistične ponudbe (tj. potencial naravne znamenitosti, ponudba gostinskega lokala, območje za počitniške prikolice pred vhodom v park idr.) kljub temu, da na tem območju primarno prevladuje rekreacijska dejavnost (tj. tematske poti za sprehajalce, tekače ali kolesarje). Sonaravne oblike turizma imajo minimalne negativne učinke na okolje in posledično omogočajo okolju prijazne dejavnosti in poudarjajo tako naravno kot kulturno identiteto ter omogočajo kakovostno, vitalno in funkcionalno, ekološko in oblikovno uravnoteženo pokrajino (Plut 2014, Cigale idr. 2014).

Slika 3: Ribnik Vrbje – osrednji del krajinskega parka
(Foto: N. Cestnik, 2017).

Precejšen poudarek na sonaravnem turizmu v okolici Ribnika Vrbje z zaledjem se odraža v manjših posegih v okolje, ki kljub sonaravnosti zadostujejo za izvajanje turistične dejavnosti, ki poteka na tem območju. Obiskujejo ga predvsem okoliški prebivalci, katerim ribnik pomeni pomembno točko za ukvarjanje s športom in z rekreacijo. Se pa pristojni za upravljanje s krajinskim parkom v sodelovanju z občani močno trudijo za povečanje turističnega obiska. Pri tem se upošteva načelo sonaravnega razvoja turizma, predvsem pa varnostni režimi, navedeni v Preglednici 1 (stran 8). Za urejenost območja že več kot desetletje skrbijo s prijavljanjem na različne razpise in z vključevanjem v različne projekte:

- Projekt PHARE (2005/2006): Projekt je potekal za obogatitev turistično rekreacijske rabe krajinskega parka, cilj pa je bil izdelati predlog rabe ribnika v prihodnje. V okviru tega projekta so bili urejeni: informacijsko središče, opazovalnica za ptice in ekološka učna pot (Jakopič 2009).
- Projekt LAS SSD (2013): V okviru projekta je bila urejena eko ploščad z daljnogledom.
- Projekt EKO kamp (2016): Projekt je potekal za ureditev učnega centra savinjske regije z eko kampom. V letu 2016 je bila urejena prva faza projekta – eko kamp s štirimi parkirnimi mesti z oskrbno postajo.

Več o omenjenih projektih in projektih, ki še čakajo na izvedo, smo izvedeli v pogovoru z Marjano Kopitar, univ. dipl. inž. kraj. arh., navajamo pa v poglavju Intervju.

Ribnik Vrbje z zaledjem je praktično manj prepoznavno zavarovano območje, katerega obisk turistov se v zadnjem letu povečuje predvsem zaradi oglaševanja v povezavi z aktualno Fontano piv Zeleno zlato Žalec ter ostalimi zanimivostmi v Žalcu. S tega vidika se bo obisk morda povečal, vendar je potrebno poudariti, da je še vedno prioritarna naloga zavarovanega območja ohranjanje narave in biotske raznovrstnosti ter vzdrževanje sonaravnosti pri vseh človekovih posegih. Območje obravnavanega krajinskega parka ima turistični potencial, ki je

minimalno izkoriščen, kar se pripisuje predvsem temu, da je območje premalo poznano širši javnosti in da je trenutno primarno namenjeno rekreacijskim dejavnostim.

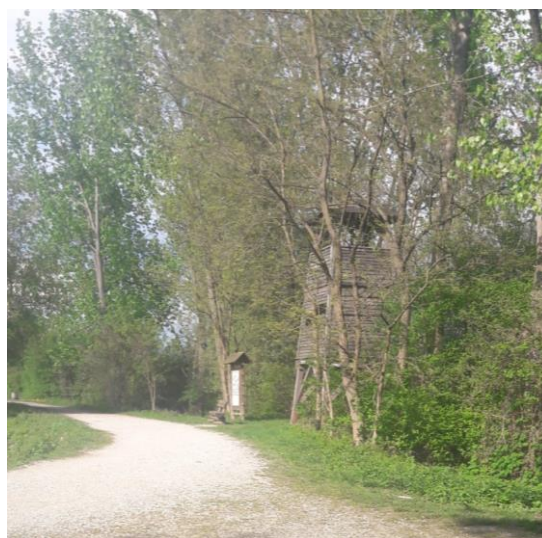
Nastanitvenih objektov je malo. Prvi bližnji hotel je v Žalcu, oddaljen približno 3 km, najbližji hostel pa je v Petrovčah, od zavarovanega območja oddaljen približno 5 km. Prav zato je zelo dobrodošel omenjeni projekt EKO kamp, ki v neposredni bližini zavarovanega območja vsem lastnikom avtodomov in počitniških prikolic omogoča primeren prostor za nastanitev in prenočevanje.

Ponirkovo informacijsko središče je točka v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem, kjer lahko obiskovalci dobijo dodatne informacije o lokaciji oz. o zavarovanem območju tudi v obliki letakov in brošur. Informacijsko središče je odprto predvsem prek vikenda in med prazniki, poleti pa tudi med tednom v popoldanskem času, ko nudijo pestro ponudbo delavnic za najmlajše. Nekaj časa pod isto streho deluje tudi lokal s ponudbo pijače in hrane.

Slika 4: Ponirkovo informacijsko središče in gostinski lokal
(Foto: N. Cestnik, 2017).

Opazovalnica za ptice stoji ob poti okoli ribnika v neposredni bližini informacijskega centra, kjer si lahko obiskovalci sposodijo daljnogled. Ptice na ribniku je mogoče opazovati z dveh različnih višin. Poleg rac in ostalih ptic, ki gnezdijo na tem območju, je mogoče videti tudi kakšnega laboda ali celo labodjo družino (Slika 6).

Slika 5: Opazovalnica za ptice
(Foto: N. Cestnik, 2017)

Slika 6: Labod z družino
(Foto: N. Cestnik, 2017).

V letu 2016 je bil izveden prvi del projekta EKO kamp. Del parkirišča za osebna vozila je preurejen v parkirišče s štirimi parkirnimi mesti za počitniške prikolice in avtodome z oskrbno postajo. EKO kamp zajema območje desno od zabojnikov za odlaganje smeti. Drugi del projekta, ki še čaka na izvedbo, bo omogočal bivalne kapacitete tudi za šotore.

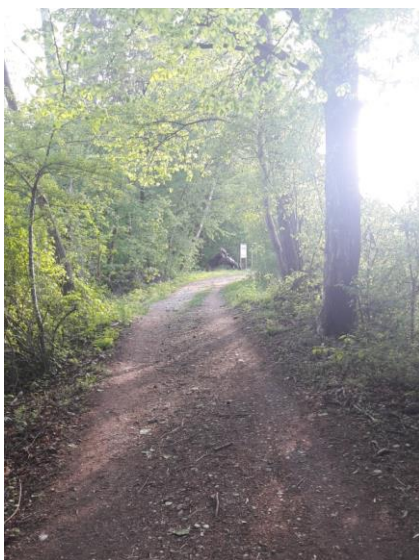
Slika 7: Parkirišče za obiskovalce z EKO kampom
(Foto: N. Cestnik, 2017).

V izdelavi so še številni drugi projekti, ki bodo dragocenega pomena za sonaravni razvoj v tem zavarovanem območju.

3.2 Sonaravne oblike rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem

Za okoliške prebivalce, ki predstavljajo največji odstotek obiskovalcev, in ostale obiskovalce krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem predstavlja zanimivo točko za preživljanje prostega časa, saj se tu pogosto pojavljajo številni kolesarji, sprehajalci in tekači (Doler in Kopitar 2011).

Naštete oblike rekreacije (hoja, tek in kolesarjenje) spadajo med najbolj sprejemljive oblike rekreacije v zavarovanih območjih, niso pa izključene možnosti, da te oblike ne bi mogle različno vplivati na okolje in porušiti nosilne zmogljivosti. Slednje se zgodi, kadar neka oblika rekreacije postane množična in prostorsko bolj razširjena.

Slika 8: Del ekološko učne poti Vrbje ob reki Savinji
(Foto: N. Cestnik, 2017).

Ekološka učna pot vodi okoli Ribnika Vrbje na območju med Savinjo in Strugo. Pomembna je predvsem zaradi zanimivih in na tem območju redkih ohranjenih življenjskih prostorov (npr. ostanki poplavnega gozda, mejice s travniki, reka s prodišči, ribnik). Prav zato ima območje posledično tako pestro in zanimivo rastlinstvo in živalstvo. Pot je v celoti označena z informativni tablami, je ravna, dolga približno tri kilometre in prehodna v vseh letnih časih (Vogrin idr. 2006).

Slika 9: Pot okoli ribnika je opremljena s klopmi, koši za smeti in informativnimi tablami
(Foto: N. Cestnik, 2017)

V letu 2013 so v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem uredili tudi razgledno ploščad z daljnogledom. S tem območje obiskovalcem nudi možnost spoznavanja ptic, ki stalno ali sezonsko gnezdijo v krajinskem parku. Predvsem je za to območje značilna vrsta čopasti ponirek (*Podiceps cristatus*), katerega podoba je zaščitni znak krajinskega parka. Poleg njega tukaj najdemo tudi druge vrste ponirkov (npr. mali, rjavovrati, črnogri), kormorane, čaplje, štoklje, gosi, čigre in mnoge druge (Vogrin 2011).

Slika 10: Razgledna ploščad z daljnogledom
(Foto: N. Cestnik, 2017).

4 ZNAČILNOSTI OBISKOVANJA KRAJINSKEGA PARKA RIBNIK VRBJE Z ZALEDJEM

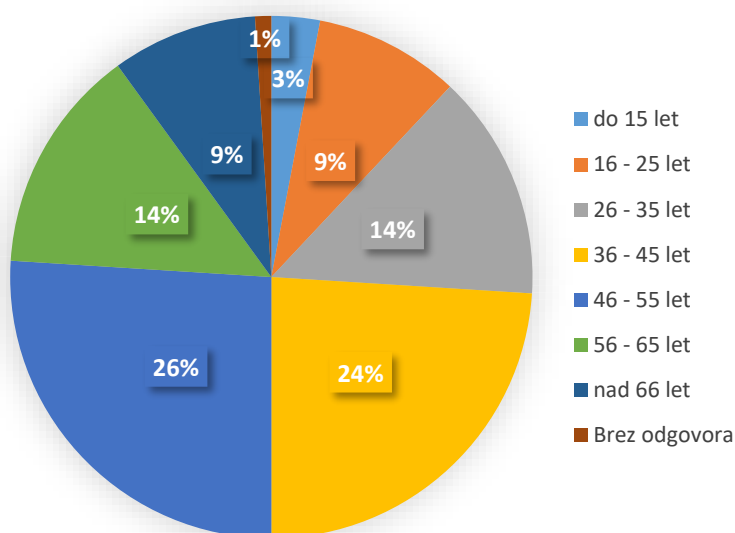
Značilnosti obiska območja smo preučevali s pomočjo podatkov pridobljenih s terenskim anketiranjem. Anketni vprašalnik je zajemal vprašanja zakaj, kako pogosto in v katerem letnem času se obiskovalci odločajo za obisk tega območja ter mnenja obiskovalcev Ribnika Vrbje, kaj je vrednost tega območja in kaj bi bilo morda potrebno spremeniti.

Vprašanja, zastavljena v anketi, so bila zasnovana tako, da so v celoti zajela obravnavano tematiko diplomskega dela. S tako sestavljenimi vprašanji smo želeli prednostno potrditi oziroma ovreči zastavljeni hipotezi, hkrati pa pridobiti mnenje in ocene obiskovalcev o trenutnem stanju sonaravnega turizma in rekreacije v krajinskem parku. Želeli smo izvedeti tudi, kdo se najpogosteje odloči za obisk (glede na spol in starost) in kaj je primarni razlog, da se obiskovalci odločajo za obisk tega območja. Pri sestavljanju anketnega vprašalnika smo si pomagali z anketnim vprašalnikom o razvojnih potencialih zavarovanih območij za obiskovalce (Trajnostni razvoj ... 2008).

Anketiranje je potekalo med 1. 4. 2017 in 20. 4. 2017 predvsem med vikendi in med tednom v popoldanskem času, ko je obiskanost območja največja. Izvajali smo ga na terenu, kar pomeni, da smo za izpolnitev anketnega vprašalnika ustavljali mimoidoče na območju krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem. Glavni pogoj za izpolnjevanje anketnega vprašalnika je bilo minimalno poznavanje območja.

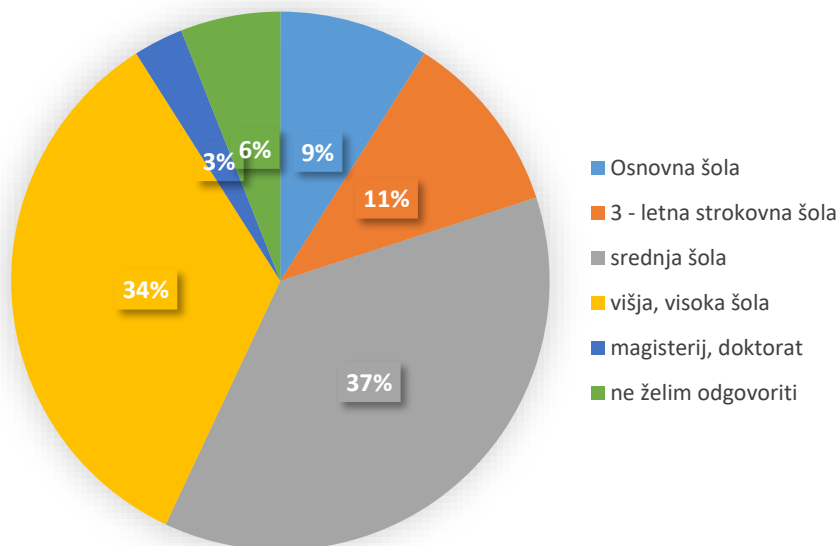
Anketirali smo 100 obiskovalcev. Anketni vprašalnik je tako izpolnilo 35 % moških in 65 % žensk.

Glede na starost smo obiskovalce razdelili v sedem starostnih skupin. V anketi je sodelovalo 26 oseb, starih med 46 in 55 let, kar predstavlja največji delež glede na starostne kategorije, določene v anketnem vprašalniku. Delež oseb med 36 in 45 letom starosti je bil 24 %. Najslabše zastopana je bila starostna skupina do 15 let (3 %). Ena izmed anketiranih oseb na vprašanje o starostni skupini ni odgovorila.

Graf 1: Prikaz anketirancev glede na posamezne starostne skupine (Vir: N. Cestnik, 2017)

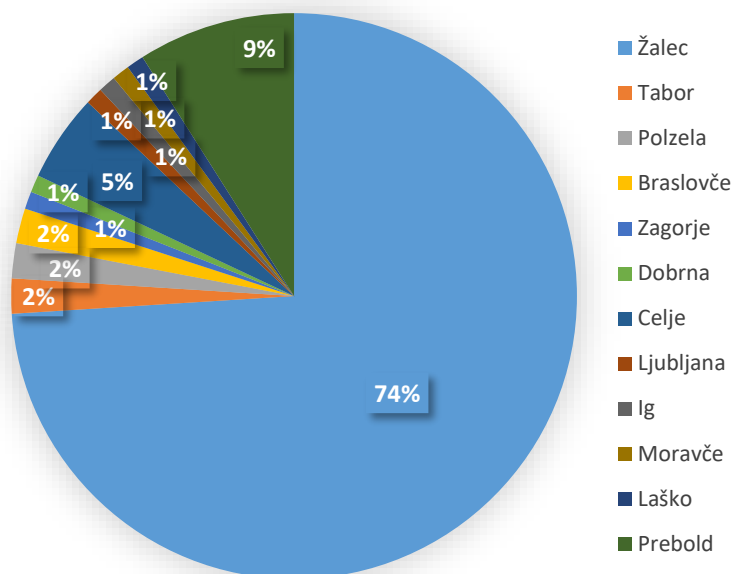
Anketiranci so odgovarjali tudi na vprašanje o dokončani izobrazbi. Največji delež anketiranih ima dokončano srednjo šolo (37 %). Na anketni vprašalnik je odgovorilo 9 % udeležencev s končano osnovno šolo. Trije anketirani so končali šolanje z magisterijem ali doktoratom. Šest udeležencev na to vprašanje ni želelo odgovoriti.

Graf 2: Prikaz udeležencev glede na dokončano izobrazbo
(Vir: N. Cestnik, 2017)

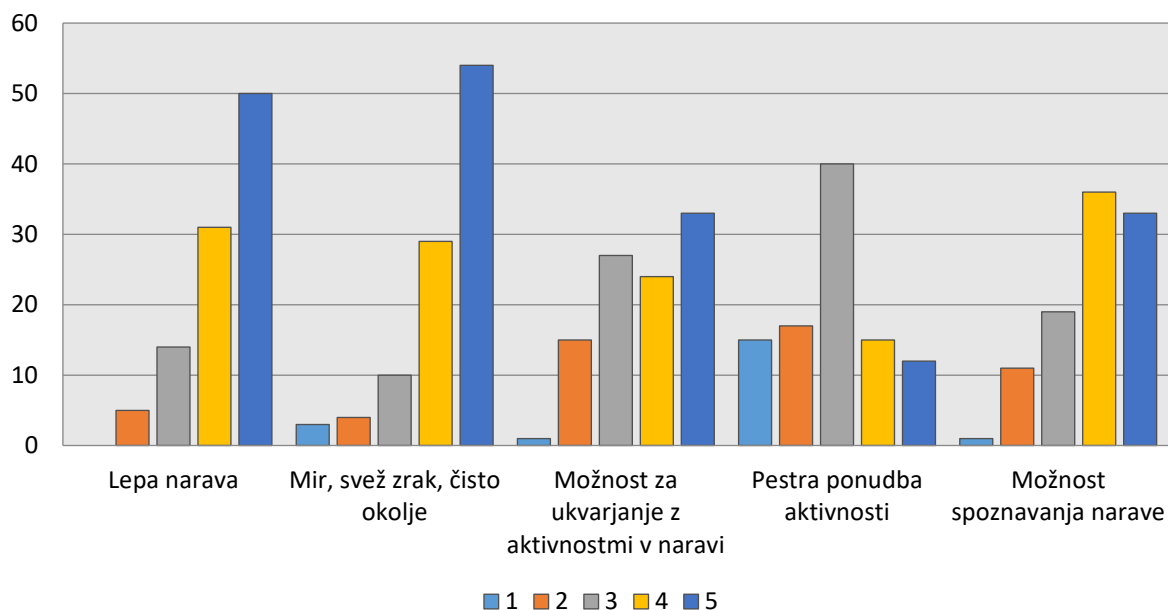
Anketirani so prihajali predvsem iz okoliških občin, kot sta Občina Žalec (74 % anketiranih) in Občina Prebold (9 % udeleženih), posamezniki pa tudi iz oddaljenih, kot so Občina Moravče (1 %), Občina Ig (1 %) in Mestna občina Ljubljana (1 %).

Graf 3: Prikaz anketirancev glede na občino
(Vir: N. Cestnik, 2017)

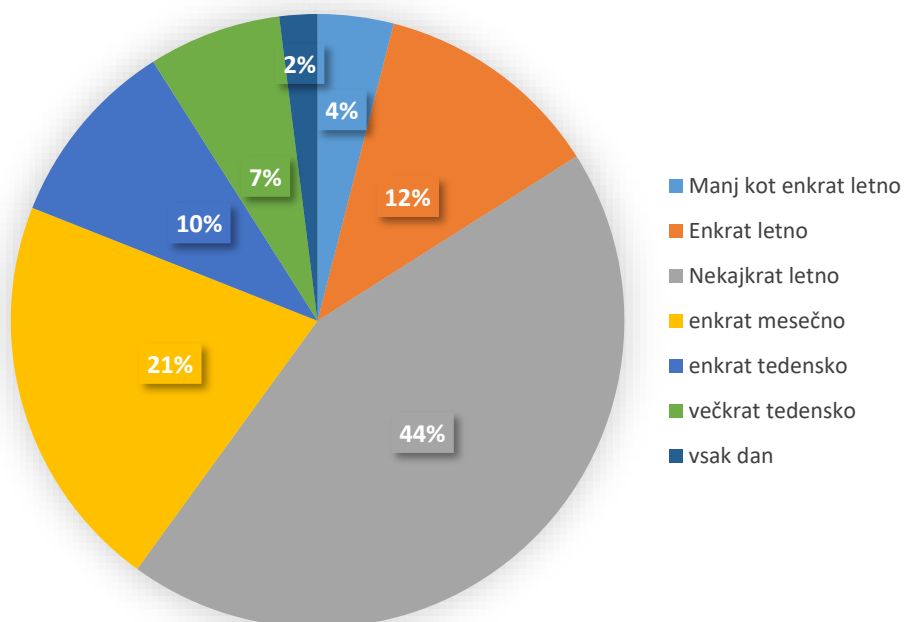
Z vprašanjem, zakaj se odločajo za obisk tega območja, smo želeli izvedeti, kaj privablja obiskovalce v to zavarovano območje. Anketiranci so na to vprašanje odgovarjali s petstopenjsko lestvico od 1 do 5, kjer 1 označuje najmanj pomemben razlog za obisk, 2 manj pomemben razlog za obisk, 3 niti eno niti drugo, 4 pomemben razlog za obisk in 5 zelo pomemben razlog za obisk.

Kot je razvidno iz Grafa 4, je največ anketirancev kot zelo pomemben razlog (ocena 5) za obisk tega območja navedlo mir, čist zrak in čisto okolje (54 %). Najmanj udeleženih v anketi to območje obiskuje zaradi pestre ponudbe aktivnosti. Večina (40 %) se je pri tem vprašanju odločila izbrati oceno 3 (niti eno niti drugo), sledi ocena 2 (manj pomemben razlog za obisk), za katero se je odločilo 17 anketiranih.

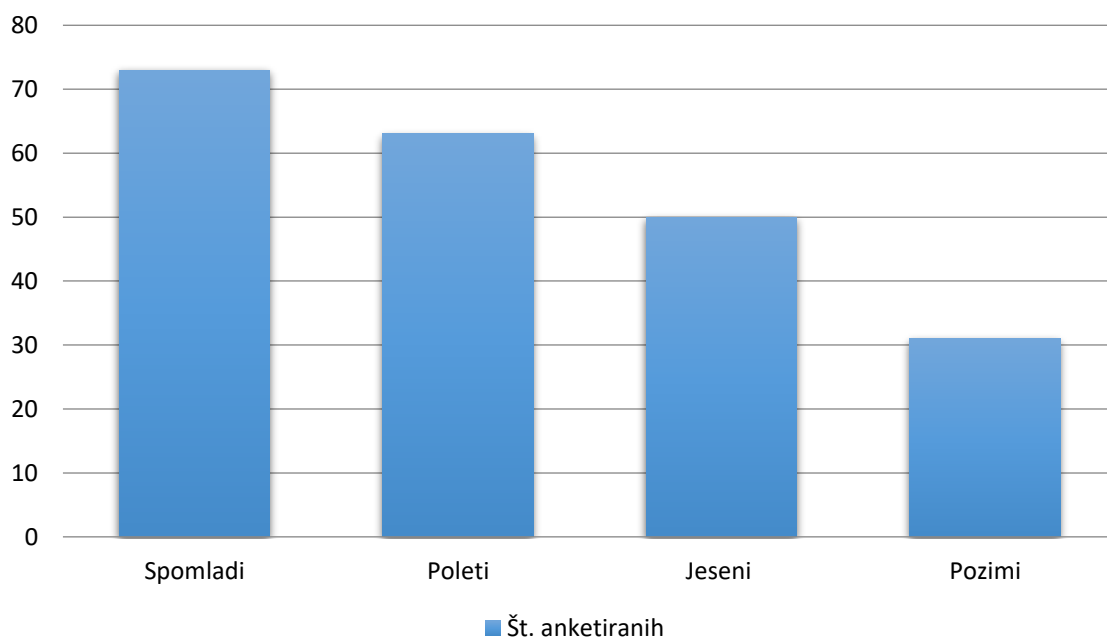
Graf 4: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Zakaj se odločate za obisk tega območja?'
(Vir: N. Cestnik, 2017)

Pri drugem vprašanju so se anketiranci opredelili, kako pogosto obiskujejo to območje. Največji delež anketiranih (44 %) se za obisk tega območja odloči nekajkrat letno. Malo manjši delež (21 %) se za obisk odloči enkrat mesečno. Najmanjši delež anketiranih (2 %) pa se za obisk območja odloči vsak dan.

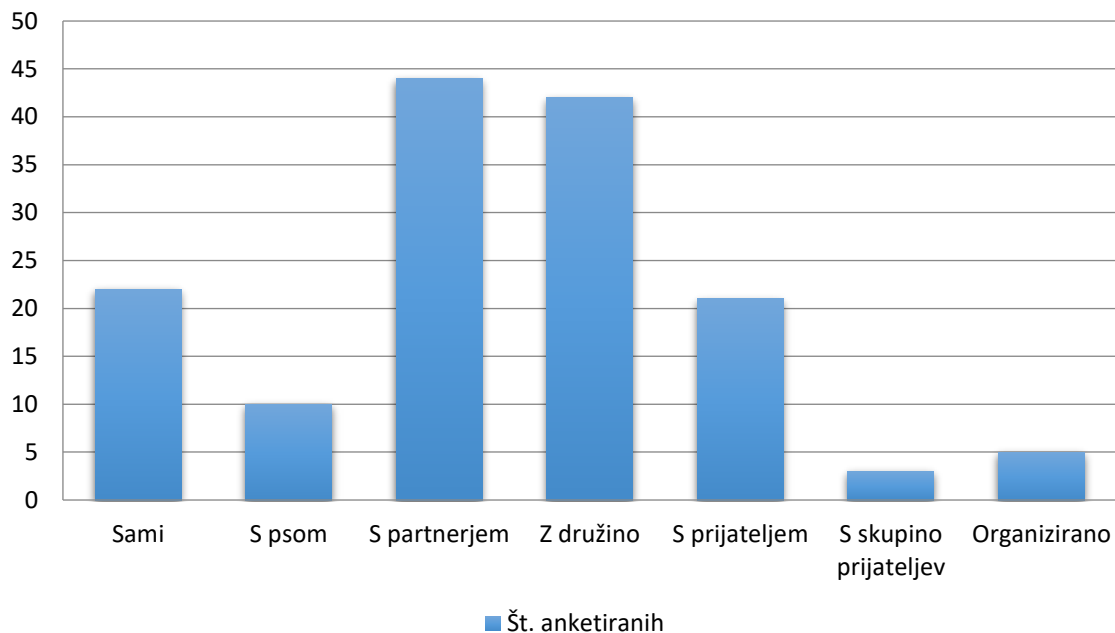
Graf 5: Razporeditev anketirancev glede na pogostnost obiskovanja krajinskega parka
(Vir: N. Cestnik, 2017)

Pri vprašanju, v katerem letnem času najpogosteje obiskujete to zavarovano območje, so anketirani lahko izbrali več možnih odgovorov. Večina anketirancev se za obisk zavarovanega območja odloči spomladi (73 %), najmanj pa pozimi, ko se za obisk krajinskega parka odloči 31 % anketiranih.

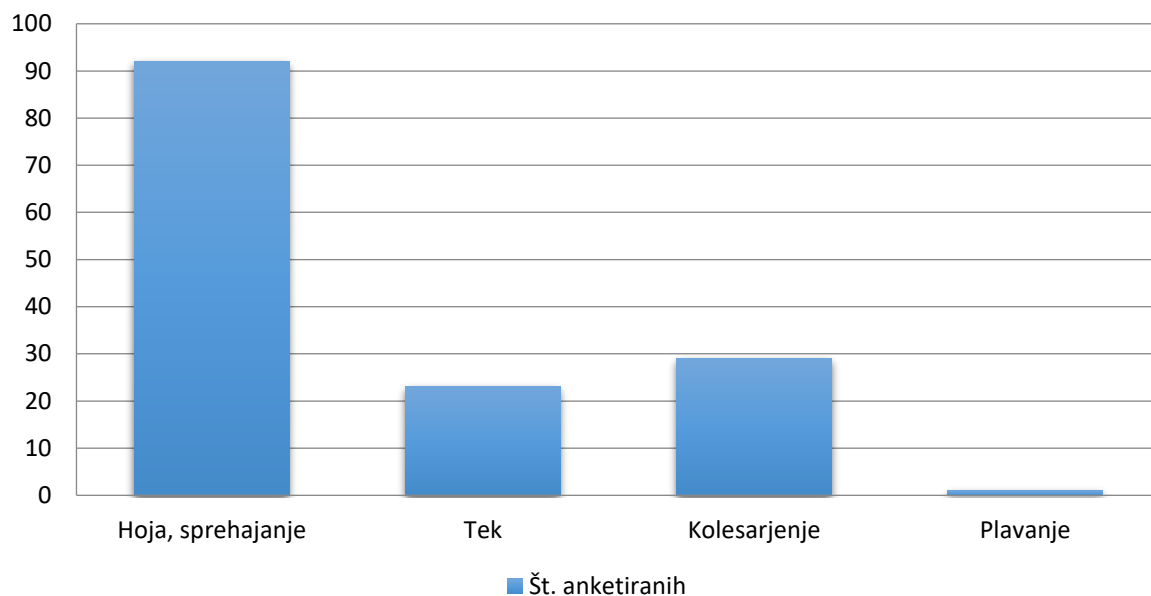
Graf 6: Prikaz odgovorov na vprašanje 'V katerem letnem času najpogosteje obiskujete to območje?' (Vir: N. Cestnik, 2017)

S četrtem vprašanjem smo anketirane spraševali, s kom se največkrat odločijo obiskati to območje. Anketirani so lahko izbrali več odgovorov. Največji delež anketirancev se odloči krajinski park obiskati s partnerjem (44 %) ali z družino (42 %). Sledijo tisti, ki se ga odločijo obiskati sami (22 %) ali s prijateljem oziroma prijateljico (21 %). Najmanj anketirancev to zavarovano območje obišče s skupino prijateljev (3 %).

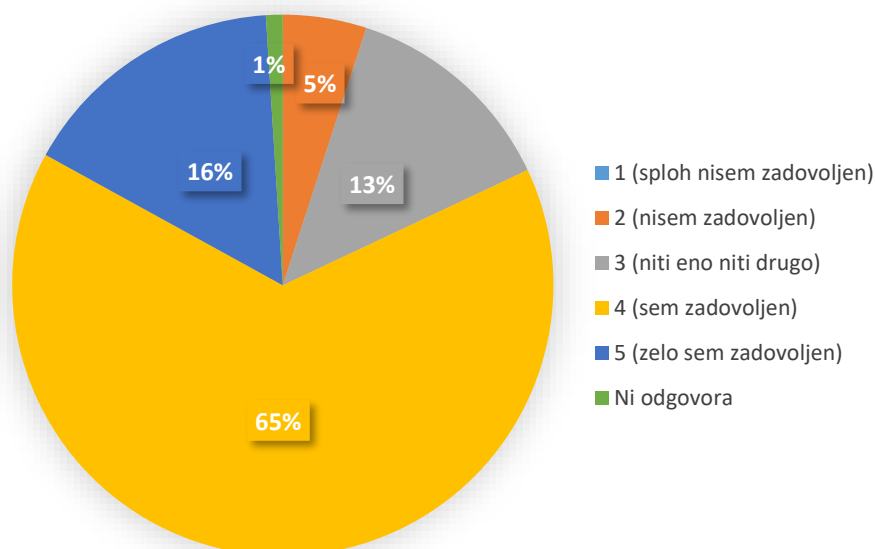
Graf 7: Prikaz odgovorov na vprašanje 'S kom najpogosteje prihajate?'
(Vir: N. Cestnik, 2017)

Na vprašanje, s katero od navedenih aktivnosti se ukvarjajo, so anketirani izbirali med tremi danimi odgovori in možnostjo »drugo«, kjer so lahko dopisali aktivnosti, s katerimi se ukvarjajo na tem območju. Anketiranci so lahko označili več odgovorov. Največ anketirancev se v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem odloči za hojo oziroma sprehod (92 %), sledi kolesarjenje, za katerega se odloči 29 % anketiranih, najmanj pa se jih odloči za tek (23 %). Le en anketirani je kot odgovor pod »drugo« navedel plavanje.

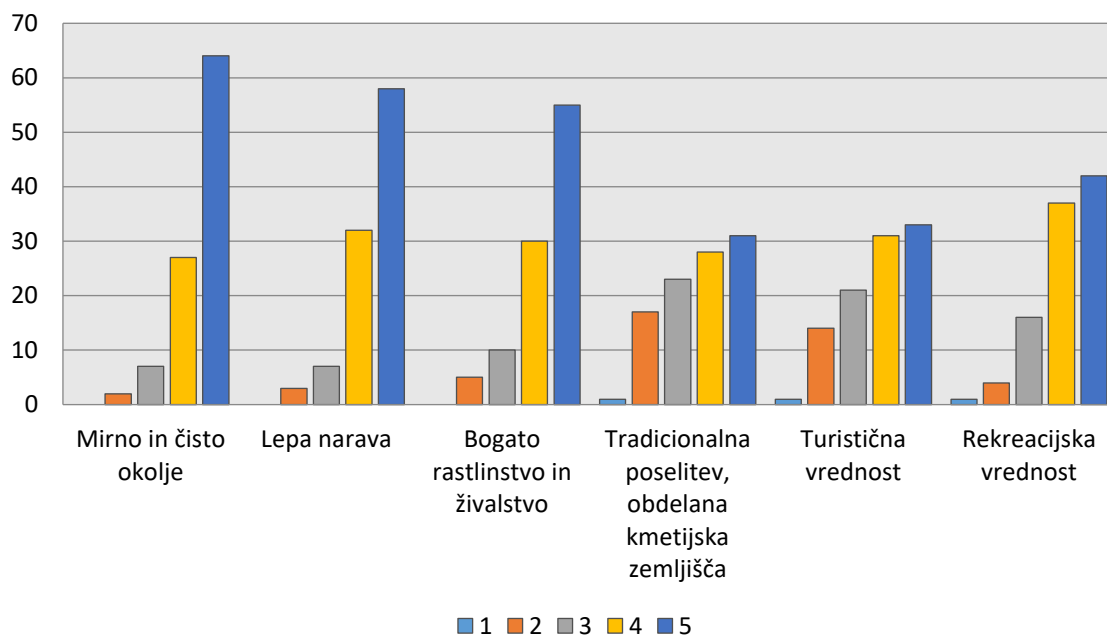
Graf 8: Prikaz anketirancev glede na aktivnost s katero se največkrat ukvarjajo na tem območju (Vir: N. Cestnik, 2017)

Iz Grafa 9 so razvidni odgovori anketiranih na vprašanje, ali so zadovoljni z razvojem turistično rekreacijske dejavnosti na območju krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem. Anketiranci so na vprašanje lahko odgovorili z ocenami od 1 (sploh nisem zadovoljen) do 5 (zelo sem zadovoljen). Največ anketiranih je razvoj turistično rekreacijske dejavnosti na tem območju ocenilo s 4 (65 anketiranih), oceno 5 je izbralo 16 anketiranih, oceno 2 pa 5 anketiranih. Eden izmed anketiranih na to vprašanje ni odgovoril.

Graf 9: Prikaz udeležnih v anketi glede na oceno razvoja turistično rekreacijske dejavnosti na tem območju
(Vir: N. Cestnik, 2017)

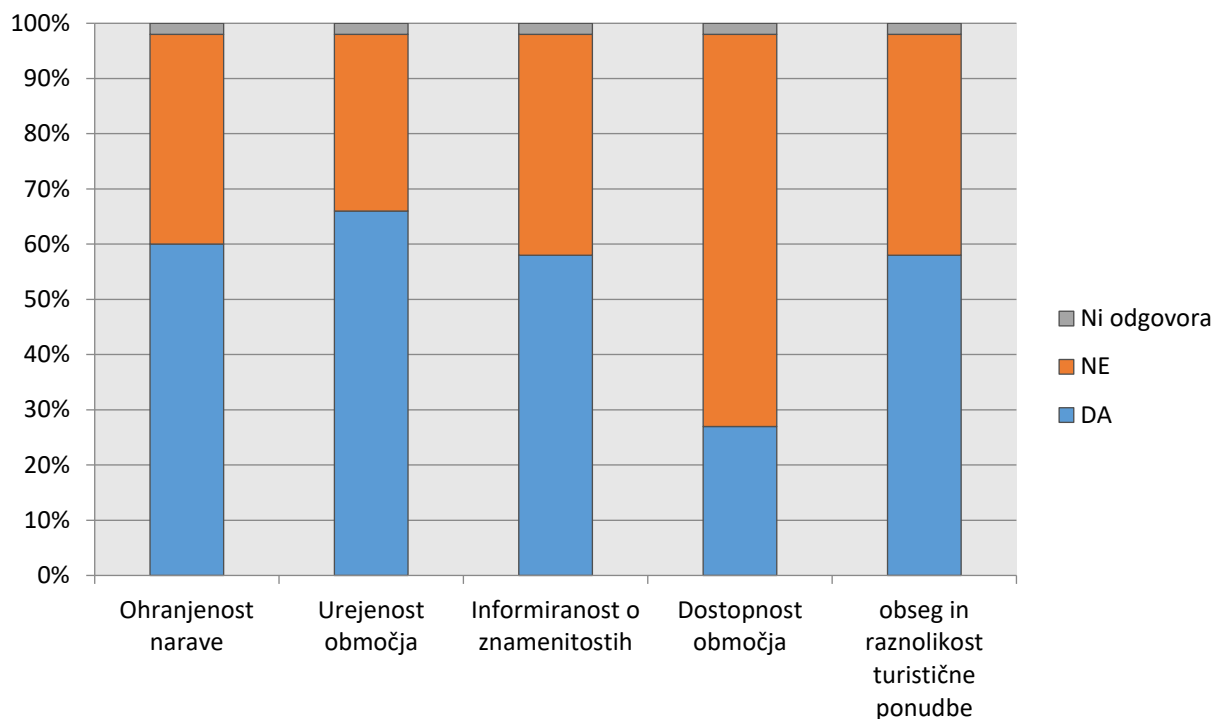
Na vprašanje, kaj od navedenega se jim zdi vrednost krajinskega parka, so anketiranci odgovarjali s pomočjo ocenjevalne lestvice. Posamezni kriterij (npr. mirno in čisto okolje, lepa narava) so lahko ocenili z ocenami od 1 (najmanj pomembno) do 5 (najbolj pomembno). Kot je razvidno iz Grafa 10, je večina anketiranih (64 %) z oceno 5 označila mirno in čisto okolje.

Graf 10: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Kaj od spodaj navedenega se vam zdi vrednost zavarovanega območja?' (Vir: N. Cestnik, 2017)

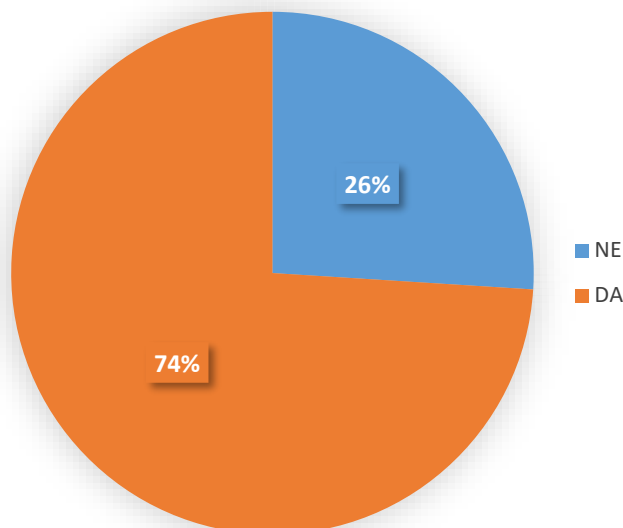

Graf 11 prikazuje odgovore anketirancev na vprašanje, kaj od navedenega bi bilo v krajinskem parku potrebno izboljšati. Razvidno je, da 66 % anketirancev meni, da bi bilo potrebno izboljšati urejenost območja, 60 % anketirancev meni, da bi bilo potrebno zagotoviti ohranjanje narave. Najmanj anketirancev (27 %) meni, da je potrebno izboljšati dostopnost območja.

Graf 11: Prikaz anketirancev glede na mnenje, kaj bi morali v krajinskem parku Ribnik Vrbje izboljšati (Vir: N. Cestnik, 2017)

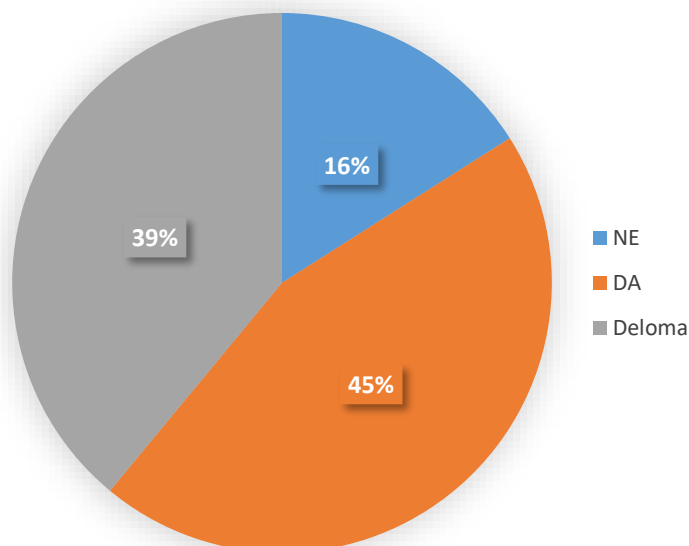
Na vprašanje, ali vedo, da je območje zavarovano, so anketiranci odgovorili z DA oziroma z NE. V Grafu 12 je odgovor NE prikazan z modro barvo, odgovor DA pa z oranžno. Razvidno je, da je večina anketiranih (74 %) na vprašanje odgovorila z DA, manjši delež (26 %) pa z NE.

Graf 12: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Ali veste, da je območje zavarovano?'
(Vir: N. Cestnik, 2017)

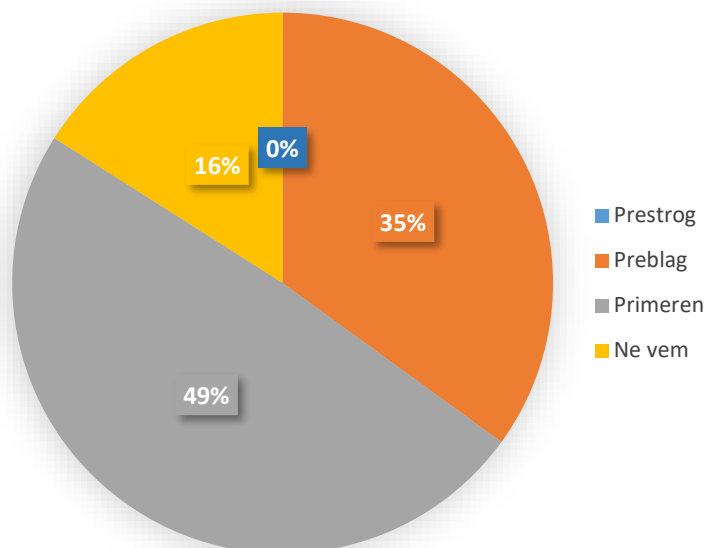
Z naslednjim vprašanjem smo ugotovili, da večina (98 %) obiskovalcev soglaša s tem, da je območje zavarovano. Ne soglašata le 2 anketirana.

Z vprašanjem, ali so anketirani seznanjeni z omejitvami in s pravili ravnanja v zavarovanem območju, smo želeli izvedeti, kako dobro so obiskovalci tega območja informirani o dovoljenem ravnanju in omejitvah ravnanja. Odgovor DA je označilo 45 %, odgovor NE 16 %, DELOMA pa 39 % anketiranih.

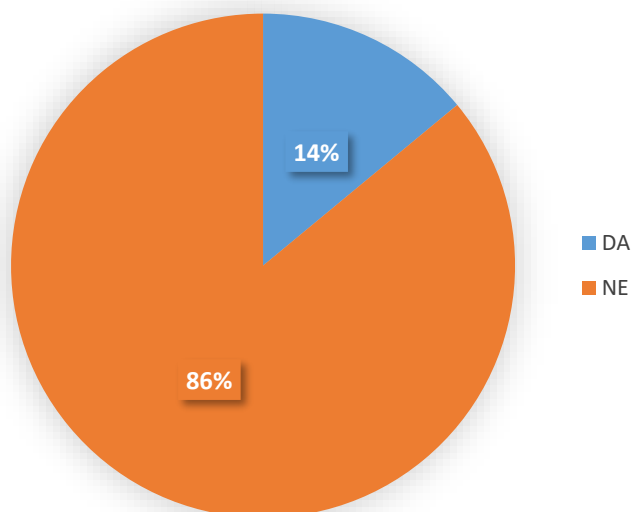
Graf 13: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Ali ste seznanjeni z omejitvami in pravili ravnanja v zavarovanem območju?'
(Vir: N. Cestnik, 2017)

Na vprašanje, kakšen se jim zdi varovalni režim v zavarovanem območju, je 49 % anketirancev odgovorilo z odgovorom primeren. Nikomur se režim ni zdel prestrog. Odgovor, da je režim preblag, je izbralo 35 % anketirancev, 16 % anketirancev je izbralo odgovor ne vem.

Graf 14: Prikaz anketirancev glede na opredelitev varovalnega režima v zavarovanem območju
(Vir: N. Cestnik, 2017)

Na vprašanje, ali bi bilo potrebno oziroma smiselno, da bi obiskovalci plačevali vstopnino v park, so anketiranci večinoma izbrali odgovor NE (86 %). Odgovor DA je izbralo 14 % anketirancev.

Graf 15: Prikaz odgovorov na vprašanje 'Ali bi bilo potrebno oziroma smiselno, da bi obiskovalci plačevali vstopnino v park?'
(Vir: N. Cestnik, 2017)

4.1 Pogled strokovnjakinje na razvoj turizma in rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem

Intervju na temo sonaravnega razvoja turizma in rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem smo izvedli z višjo svetovalko za gospodarske javne službe Občine Žalec univerzitetno diplomirano inženirko krajinske arhitekture Marjano Kopitar.

Za intervju z gospo Kopitar smo se odločili, ker smo o obravnavani temi diplomskega dela želeli izvedeti tudi mnenje strokovnjakinje s področja krajinske arhitekture. Sogovornica je trenutno sicer zaposlena na Uradu za gospodarske javne službe in se ukvarja predvsem s področjem ravnanja z odpadki. Sodeluje tudi pri pripravi projektov, prijavah na razpise na območju Občine Žalec in tudi v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem.

Intervju je bil v veliko pomoč pri opravljanju raziskave o aktualni temi. S pomočjo intervjuja in lastne raziskave smo pridobili primarne podatke, saj sekundarnih podatkov o definiranem problemu v tem krajinskem parku ni na voljo v zadovoljivem obsegu.

V okviru zastavljenih vprašanj smo dobili odgovore o nastanku Ribnika Vrbje, o načrtih za prihodnost. Veliko vprašanj je bilo široko zastavljenih. Vprašanja se navezujejo predvsem na projekte, ki so izoblikovali okolico Ribnika Vrbje, in na projekte, ki še čakajo na izvedbo. Zanimale so nas tudi smernice sonaravnega razvoja pri izvedbi projektov ter načrti za prihodnost z vidika turistično rekreacijske ponudbe. Vprašanja, ki smo jih zastavili med izvajanjem intervjuja, so priloga tega diplomskega dela.

Ribnik Vrbje je nastal na območju gramoznice in divjih odlagališč. Občina Žalec je 23. 4. 1973 izdala potrdilo za prigrasitev čiščenja terena v Vrbju (odstranitev vseh vrst odpadkov, odstranitev zarasti in delno izravnavo terena). Glavni dejavnosti, ki sta bili načrtovani z umestitvijo vodnega objekta v prostor, sta bili rekreacija in ribogojstvo v vzrejnih bazenih. Pred ribnikom je bil predviden gostinski objekt ter površine za šport in rekreacijo. Projekt sanacije divjih odlagališč je sicer uspel, čeprav ob ribniku ni športnih igrišč ali kakšnih drugih površin za šport in rekreacijo.

Že od leta 1996 je bilo območje večkrat zavarovano z odloki o začasnem zavarovanju. Oktobra 2007 je potekel Odlok o začasnem zavarovanju Ribnika Vrbje z zaledjem za naravni rezervat (Ur. l. RS, št. 92/05). Kmalu za tem je bil sprejet Odlok o zavarovanju Ribnika Vrbje z zaledjem za krajinski park, katerega celotno območje obsega 65,3 ha. Od ustanovitve krajinskega parka je minilo že devet let. V tem času se je marsikaj spremenilo, predvsem z vidika bogatenja krajine.

Že od nekdaj se upravljavci trudijo izboljšati okolico Ribnika Vrbje, zato se je v obdobju zadnjih dvanajstih let odvijalo več projektov. Eden izmed njih je projekt PHARE, ki je zajemal čezmejno sodelovanje Slovenija/Avstrija 2003. S projektom so želeli zagotoviti čezmejno ohranjanje biotske raznovrstnosti in trajnostni razvoj s poudarkom na ekološko-turistični obogatitvi Ribnika Vrbje. Omenjeni projekt v vrednosti 299.292,28 € sta v 90 % sofinancirala Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) ter Evropska unija (EU), izvajal pa se je eno leto, in sicer med 26. 7. 2005 in 26. 7. 2006. Namen projekta PHARE je bil zagotoviti trajnostni razvoj na območju Ribnika Vrbje in širše, vzpostaviti čezmejno partnerstvo, ohraniti biotsko raznovrstnost in krajinsko pestrost ter načrtovanje in uvajanje temu primernega upravljanja. Projekt je zajemal več različnih ciljnih skupin (mladina, učitelji, kmetje, lastniki zemljišč, lokalni prebivalci, rekreativci, splošna in širša javnost itd.). Finančna sredstva so omogočila postavitve informacijskega centra, otroškega igrišča, miz in klopi, košev za smeti, stolpa za opazovanje ter obnovo ekološke učne poti z informacijskimi tablami.

Drugi projekt LAS SSD je potekal leta 2013. V projekt se je vključevala tudi širša javnost; mladina, lokalna skupnost, strokovnjaki in mediji. V okviru tega projekta je bila med drugim urejena eko ploščad (razgledna ploščad) z daljnogledom v vrednosti 14.030, 21 €. Druge dejavnosti, ki so bile zajete v omenjeni projekt, so bile koordinacija in vodenje, obveščanje

javnosti, zaslon na dotik (postavljen v Ekomuzeju Žalec) in naravoslovne dejavnosti. Projekt se je zaključil 31. 12. 2013.

Oba omenjena projekta sta bila namenjena ustvarjanju okolja, ki bi dolgoročno privlačilo različne ciljne skupine obiskovalcev. Poudarek je bil predvsem na izobraževanju o naravi in osveščanju ter ureditvi za obisk (predstavitev območja) javnosti na način, da so učne vsebine primerne za osnovnošolce (izvedba naravoslovnih dni) in tudi splošno javnost.

Sedaj je krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem pomemben življenjski prostor številnim rastlinskim in živalskim vrstam, ki ga letno obiše okoli 30.000 obiskovalcev. Čeprav je z zgoraj navedenima projektoma infrastruktura že zadostno urejena, se razvoj območja še zdaleč ne zaključuje. Urediti želijo vstopno območje v krajinski park. V letu 2016 je bila zgrajena prva faza širšega projekta »Učni center savinjske regije in EKO kamp«, ki zajema postajališče za avtodome (štiri parkirna mesta z oskrbno postajo). EKO kamp ali Center zdravja in aktivnega življenja Vrbje je prvi sklop omenjenega projekta, za katerega je že sprejet OPPN. V tem sklopu je načrtovano javno kopališče za približno dvesto ljudi s spremljajočimi objekti (garderobe, sanitarije, gostinska ponudba), bivanje v naravi; manjši nastanitveni objekti (»glamping«), prostor za šotore in prikolice, postajališče za avtodome ter šport, rekreacija in otroška igrišča. V drugem sklopu je predvidena ureditev krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem (povezava ribnika in eko kampa, posodobitev informacijskega centra, posodobitev učnih vsebin, ureditev brežin, ureditev ploščadi, brv čez Savinjo itd.). Vendar je treba poudariti, da predvsem brv čez Savinjo zaenkrat še ni prioriteta zaradi pomanjkanja sredstev.

Vsi projekti na območju krajinskega parka potekajo v skladu z ohranjanjem narave in izboljšanjem stanja habitatov ter so dolgoročno naravnani v trajnostni (sonaravni) razvoj. Prisotne so tudi želje po razširitvi ponudbe rekreacije, vendar so lahko realizirane le v manjšem obsegu zaradi ekološke občutljivosti območja na prevelik obisk in hrup ter v skladu z režimom varovanja. Vse posege v zavarovano območje mora potrditi Zavod RS za varstvo narave (naravovarstveni pogoji in soglasje). Večji posegi v območje so zato najbolj primerni in predvideni zunaj krajinskega parka.

Pri turizmu in rekreaciji se v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem upošteva sonaravni razvoj tako, da se izvaja manj intenzivne oblike rekreacije, kot sta tek in hoja. Dejavnosti se izvajajo v manjših skupinah brez povzročanja hrupa in vpliva na rastlinstvo in živalstvo. Enako velja tudi za turizem, kjer se predstavljajo predvsem danosti prostora in opazovanje ptic (ekoturizem, trajnostni turizem).

Krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem obiskujejo predvsem domačini in rekreativci. Po oceni Marjane Kopitar, univ. dipl. inž. kraj. arh., je približno 10-20 % obiskovalcev iz drugih krajev in tujine. Obisk se je povečal z odprtjem Fontane piv Zeleno zlato Žalec. Evidenco obiskovalcev pa sicer vodijo na ZKŠT Žalec.

4.2 Ugotavljanje okoljskega stanja kopenskega ekosistema

Ugotavljanje stanja kopenskega ekosistema smo opravili z opazovalno metodo v času pisanja diplomskega dela, najintenzivneje pa med 1. 3. 2017 in 1. 6. 2017. Ta časovni okvir smo izbrali na podlagi predvidene številčnosti obiskovalcev v zavarovanem območju. V tem času je namreč območje najbolj obiskano, kar bi lahko posledično še najbolj vplivalo na poslabšanje stanja okolja in posledično pripeljalo do degradacije kopenskega ekosistema. Ocenjujemo da, območje na dan povprečno obišče 80 ljudi, medtem ko je povprečje obiska med vikendom ocenjeno na 120-150 obiskovalcev na dan. Povprečen obisk je odvisen od ure v dnevu, vremenskih razmer in letnega časa. Gostota obiska sovпада z zmogljivostjo dolžine poti tudi v primeru večjega obiska. Konfliktov med sprehajalci, tekači in kolesarji nismo zaznali. Za vse oblike rekreacij je namreč dovolj prostora.

Na začetku izvajanja opazovanja smo določili območje, tj. del poti in obrežne vegetacije med ribnikom Vrbje in reko Savinjo, ki je najbolj obremenjena z izvajanjem rekreacijske dejavnosti. Sicer je pot okoli ribnika dolga približno 1700 metrov.

Rezultate opazovanja tal, obrežja in vegetacije na tem območju smo beležili enkrat mesečno in primerjali. Z opazovanjem smo želeli preveriti drugo hipotezo, ki smo jo zastavili na začetku raziskovanja obravnavanega območja.

Rezultati opazovalne metode so pokazali, da trenutni obseg turistične in predvsem rekreacijske dejavnosti na kopenski ekosistem ne vpliva v tolikšni meri, da bi se to kazalo na degradiranosti območja.

Najpogostejši in tudi edini pokazatelj prisotnosti rekreacijske dejavnosti na tem območju so kolesnice. Te so ostanek predvsem iz časov, ko vožnja z motornimi kolesi ni bila prepovedana ali onemogočena s posebnimi ovirami.

Motorna kolesa so nekdanj povzročala enega izmed problemov v neposredni okolici ribnika Vrbje. Med drugim povzročajo hrup, vplivajo na vodo, zrak, živalske in rastlinske vrste, predvsem pa na tla.

Slika 11: Kolesnica
(Vir: N. Cestnik, 2017).

Kot že omenjeno, na tem območju ni vidne degradiranosti kopenskega ekosistema. Kljub temu, da območje redno obiskujejo sprehajalci, kolesarji in tekači, vpliv na okolje ni viden.

5 RAZPRAVA

Krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem je precej neraziskano območje, predvsem s stališča verodostojne strokovne literature. V takšnem primeru so zelo uporabne drugačne metode zbiranja podatkov, s pomočjo katerih lahko kasneje potrdimo pričakovane rezultate ali celo ovzremo kakšno predpostavljeno trditev.

V tem diplomskem delu je bil zelo uporaben anketni vprašalnik, s katerim smo anketirali 100 obiskovalcev omenjenega zavarovanega območja. Anketiranje smo izvajali v obdobju med 1. 4. 2017 in 20. 4. 2017. Anketni vprašalnik je izpolnilo 65 žensk in 35 moških različnih starostnih skupin in z različnimi stopnjami dokončane izobrazbe. Obiskovalci območja v veliki meri prihajajo iz okoliških občin, največ iz žalske in preboldske občine. Na podlagi tega lahko sklepamo, da se območje bolj nagiba k športno rekreacijski rabi kot turistični.

Precejšen delež aktivnosti v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem predstavljata tako rekreacija kot turizem. Na prvi pogled morda ni opaznih sledi o intenzivnem turizmu, saj se pristojni za upravljanje z zavarovanim območjem med načrtovanjem razvojnih priložnosti izogibajo škodljivim posegom v okolje.

Anketiranci so povedali, da jih k obisku krajinskega parka spodbudijo predvsem lepa narava in mir, svež zrak in čisto okolje. Tu si lahko v odmaknjenem območju od večjih prometnic in drugih infrastrukturnih objektov privoščijo aktivno in brezplačno preživljanje prostega časa. Privlači jih torej prav to, k čemur so usmerjeni pristojni za upravljanje z zavarovanim območjem – estetski in neokrnjeni videz narave. Kljub vsemu pa pogrešajo raznoliko ponudbo aktivnosti, npr. športne površine (večnamenska igrišča ali poligon). Takšna površina bi zagotovo povečala število obiskovalcev, vendar njeno načrtovanje in umestitev v prostor predstavljata velik izziv, predvsem zato, ker je območje zavarovano, v njem se daje prednost in poudarek sonaravnemu (trajnostnemu) razvoju. Na podlagi intervjuja z gospo Marjano Kopitar sklepamo, da se pristojni trudijo tudi v tej smeri, vendar malce izven meja krajinskega parka, kamor so v preteklem letu umestili tudi prvo fazo projekta EKO kamp.

Največ anketirancev območje obišče od nekajkrat letno do enkrat mesečno, predvsem v spomladanskem in poletnem letnem času, najmanj pozimi. Obiskovalci se za obisk zavarovanega območja redko odločijo sami. Največkrat pridejo v družbi partnerja, družine ali prijatelja in si privoščijo sprehod po tematskih poteh okoli ribnika.

Večina anketirancev je zadovoljna z razvojem turistično rekreacijske ponudbe. Označili so, da so zelo pomembne vrednosti zavarovanega območja mirno in čisto okolje, lepa narava ter bogato rastlinstvo in živalstvo. Pomembno pa je tudi, da je območje tradicionalno poseljeno, da zajema kmetijska zemljišča, ki so obdelana, ter da je območje turistično in rekreacijsko bogato.

Območje krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem je z lahkoto dostopno z avtomobili (in tudi z večjimi prevoznimi sredstvi, npr. avtobusi). Pred vstopom v park je urejeno parkirišče za približno 20 osebnih vozil in 5 avtodomov. Označenost poti do zavarovanega območja je precej slaba, kar turistom povzroča še največ težav. Primerna rešitev bi bila postavitve usmerjevalnih znakov ob vseh cestnih povezavah, ki vodijo proti ribniku Vrbje.

Po mnenju anketiranih bi bilo najprej treba izboljšati urejenost območja. Manjšina anketirancev meni, da je območje že sedaj dovolj dobro oziroma zadostno urejeno ter da je potrebno v zavarovanem območju stremeti k čim bolj neokrnjeni naravi. V parku je trenutno večje število klopi, smetnjakov, gostinski lokal, mobilne sanitarije, opazovalnico za ptice in razgledno ploščad z daljnogledom. V anketi so bili dani številni predlogi za ureditev (npr. dodatni koši za odpadke, ureditev sanitarij, razširitev kapacitet parkirišča ipd.). Menimo, da je za odpadke dovolj dobro poskrbljeno, saj smetnjakov ne primanjkuje. Veliko bi morda pripomoglo dodatno informiranje in ozaveščanje obiskovalcev o ravnanju z odpadki v tem zavarovanem območju. Ureditev boljših sanitarij, ločenih glede na spol, v bližini gostinskega lokala ter informacijskega centra bi bila pametna poteza načrtovalcev razvoja krajinskega parka. Primerno bi bilo tudi

razširiti parkirišče za avtomobile in druga motorna vozila ter omejiti vožnjo z motornimi vozili dlje kot do parkirišča. Motorna vozila v parku motijo tako sprehajalce, kolesarje ali tekače kot tudi živali. Vožnja z motornimi vozili je sicer že prepovedana v Odloku o zavarovanju ribnika Vrbje z zaledjem za krajinski park, kot varstveni režim. Javnega prevoza, ki bi omogočal dostop v neposredno bližino krajinskega parka ni. Najbližja železniška postaja (Žalec) je oddaljena približno 2,5 km, avtobusna postaja Žalec približno 2,8 km, avtobusna postaja Migojnice (Griže) pa približno 2,1 km. Za pešce in kolesarje je dostopnost do ribnika omogočena po pločniku in kolesarski stezi ob glavni cesti, ali po poti ob Savinji.

Poskrbeti bi bilo potrebno tudi za redno vzdrževanje poti v krajinskem parku ter grmičevja in dreves ob poteh. Nekateri anketirani so predlagali tudi posek dreves in grmovja na določenih mestih, da bi bilo možno z več mest opazovati ptice in vodne živali. Z drugega vidika bi s tem uničili veliko število rastlinskih vrst, posledično pa tudi življenjski prostor živalim, ki živijo na kopnem.

Urejenost območja lahko povežemo z obsegom in raznolikostjo turistične ponudbe. Če upoštevamo, da bi se na območju dalo veliko narediti na področju obogatitve aktivnosti, s katerimi bi se obiskovalci lahko ukvarjali, bi s tem poleg rekreacijskega povečali tudi turistični obisk. K temu se je krajinski park že približal z ureditvijo prve faze projekta EKO kamp (parkirišče za avtodome in počitniške prikolice), v planu je tudi druga faza (ureditev prostora za šotore). Načrtovano je tudi javno kopališče za približno 200 ljudi. Anketiranci so predlagali še, da bi lahko razširili ponudbo gostinskih storitev in dejavnosti, kot sta na primer ribištvo in čolnarjenje (z vesli).

Čeprav 27 % anketiranih ni vedelo, da je Ribnik Vrbje zavarovano območje, se s tem nista strinjala le 2 % anketiranih. Na podlagi analize anketnih vprašalnikov sklepamo, da nekateri obiskovalci niso dovolj informirani tako o zavarovanih območjih na splošno kot tudi o krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem. Organizirati bi bilo potrebno krajše delavnice na temo zavarovanih območij in/ali s primernimi publikacijami seznaniti občane in druge obiskovalce parka o tej tematiki. Tako bi zmanjšali odstotek tistih, ki z omejitvami in pravili ravnanja v zavarovanem območju niso seznanjeni ali niso seznanjeni v celoti.

Ribnik Vrbje je med okoliškimi prebivalci zelo priljubljena destinacija za sprehod, tek ali kolesarjenje, zato niti ne presenečajo rezultati anketiranja na zadnje vprašanje o tem, ali se jim zdi potrebno oziroma smiselno, da bi plačevali vstopnino v park. Prevladujočih 86 % je odgovorilo, da se jim to ne zdi niti potrebno niti smiselno, ker je ponudbe v parku vsaj zaenkrat še premalo. Z uvedbo plačila vstopnine bi se glede na analizo anketnih odgovorov obisk krajinskega parka drastično zmanjšal. Nekateri so podprli idejo, da bi bilo mogoče uvesti prostovoljni prispevek ali pa razviti možnost zaslužka s prodajo spominkov. Tisti, ki se z uvedbo vstopnine strinjajo, navajajo razlog, da bi se morda nekateri obiskovalci do narave vedli bolj spoštljivo.

V pogovoru s krajinsko arhitektko Marjano Kopitar smo pridobili informacije o izvedenih in o planiranih projektih. Izvedeli smo vse o Ribniku Vrbje: o nastanku, zavarovanju ter razvoju turizma in rekreacije. Po besedah Kopitarjeve se večji posegi v krajinski park ne planirajo, temveč so bolj osredotočeni na neposredno okolico zavarovanega območja. Skupaj s projekti, ki so planirani v letu 2018, pa je predvideno tudi sprejetje načrta upravljanja, omenjenega v Odloku o zavarovanju ribnika Vrbje z zaledjem za krajinski park.

Z opazovalno metodo smo ugotavljali stanje kopenskega ekosistema. Degradacije nismo zaznali. Na podlagi lastnih opazovanj smo ugotovili, da se pojavljajo posamezne kršitve varstvenih režimov (npr. vožnja z motornimi vozili). Sicer se ne pojavljajo v velikem številu, vendar bi tudi te lahko omejili oziroma v celoti odstranili z vzpostavitvijo strožjega nadzora v zavarovanem območju, z opozarjanjem na posledice uporabe motornih vozil v zavarovanih območjih, ipd.

6 SKLEPI

Turizem in rekreacija sta dejavnosti z velikim pomenom za naše življenje. Iz tega so se razvile različne smeri turizma in rekreacije, med drugimi tudi trajnostna (sonaravna), ki ima poseben pomen, ko govorimo o zavarovanih območjih ter ohranjanju okolja in narave.

Ribnik Vrbje je območje z veliko krajinsko in biotsko vrednostjo. To je tudi razlog, da je bil razglašen za krajinski park in uvrščen med območja Natura 2000. Zaradi številnih obiskovalcev, ki radi v tem naravnem okolju uživajo že od nastanka ribnika, je vse še obogateno s skrbno načrtovanim razvojem turistične in rekreacijske dejavnosti.

Glede na rezultate anketnega vprašalnika so anketiranci zadovoljni z razvojem turistično rekreacijske dejavnosti, vendar so podali tudi nekaj predlogov za izboljšanje turistično rekreacijske ponudbe.

Pred raziskovanjem obravnavane tematike smo zastavili dve hipotezi.

Hipoteza 1: Najpogostejše oblike turizma in rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem so hoja, tek in kolesarjenje.

Ugotovitev: Hipotezo lahko potrdimo, saj so hoja, tek in kolesarjenje edine oblike rekreacije, s katerimi se obiskovalci ukvarjajo v krajinskem parku. Glede na raziskavo (anketa) je med naštetimi dejavnostmi v prednosti hoja oziroma sprehod. Odstotek sprehajalcev, tekačev in kolesarjev na tem območju variira glede na letni čas.

Hipoteza 2: Krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem je območje bližnje rekreacije za prebivalce naselij v žalski občini. Sedanje oblike rekreacije so sonaravne, predstavljajo optimalno rabo območja in nimajo vpliva na degradacijo kopenskega ekosistema.

Ugotovitev: Tudi to hipotezo lahko potrdimo, saj sedanje oblike in obseg rekreacije še ne povzročajo degradacije kopenskega ekosistema. Stanje smo preverjali z opazovanjem. Vse dejavnosti, ki potekajo na tem območju, so skrbno načrtovane in umeščene na pot okoli ribnika, kjer so speljane tudi različne tematske poti. Obiskovalci imajo posledično na voljo dovolj prostora za izvajanje rekreativnih dejavnosti na za to predvidenih površinah. Posledično lahko trdimo da je v krajinskem parku omogočena optimalna raba prostora. Med obiskovalci so najpogostejši prebivalci naselij v Občini Žalec.

Za območja, kot je krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem, je najprimernejši sonaravni razvoj turizma in rekreacije, ki se upošteva že sedaj. Glede na razvojno usmeritev o turizmu in rekreaciji, ki je navedena v 6. členu odloka menimo, da se razvoj območja odvija po načrtovanih poteh. Smiselno bi bilo uvesti nekaj manjših sprememb na področju strožjega nadzora upoštevanja varstvenih režimov (Preglednica 1), kot je omenjeno tudi v poglavju Razprava.

S pretiranim in preveč intenzivnim razvojem turistične in rekreacijske dejavnosti bi porušili naravno okolje in vplivali na njegovo nosilno zmogljivost. Intenzivnejše oblike turizma in rekreacije bi povzročile veliko hrupa, odpadkov in druge posredne vplive (npr. uničenje življenjskega prostora rastlinskih in živalskih vrst), posledično pa bi bilo mnogo sedanjih obiskovalcev, ki na to območje prihajajo zaradi miru, sprostitve in neokrnjene narave, prikrajšanih ali pa bi celo poiskali mirnejšo lokacijo.

Z drugega vidika bi širša ponudba aktivnosti in storitev (npr. gostinskih) povzročila oživitev tako zavarovanega območja kot tudi ostalih znamenitosti v bližnji in daljni okolici. To bi bilo posebej v interesu vseh tistih, katerim bi razvoj turizma v parku prinesel dobiček.

Treba bi bilo najti oziroma obdržati kompromis med človekom in naravo ter z razvojem krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem nadaljevati z enakim tempom in tolikšno mero intenzivnosti kot do sedaj. Menimo, da se bosta tudi ob dokončanem Eko kampu in drugih načrtovanih projektih ohranila okolje in narava v stanju, ki ne bo onemogočal nemoteno potekanje življenjskih procesov rastlinskih in živalskih vrst. Načrtovanega namreč ni nič

takšnega, kar bi bilo preveč intenzivno. Vsi večji posegi, predvideni v omenjenih projektih so odmaknjeni od ribnika ali pa se bodo izvajali izven zavarovanega območja.

Na podlagi rezultatov anketnega vprašalnika sklepamo, da bi bilo treba uvesti tudi nekaj manjših sprememb v urejenosti območja (npr. ureditev sanitarij ipd.) in večji prepoznavnosti (pojavljanje v medijih na širšem območju). Menimo, da bi lahko ob večjem številu obiskovalcev pridobili dodatna sredstva s prodajo spominkov na primer. Pridobljena sredstva bi se lahko kasneje porabila v namen upravljanja in vzdrževanja zavarovanega območja.

Menimo, da bi izvajanje turistične in rekreacijske dejavnosti na območju krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem moralo ostati sonaravno, upravljalec pa bi moral v skladu z načelom sonaravnosti (še naprej) skrbeti za primerno izvedbo turistične in rekreacijskih dejavnosti.

7 VIRI IN LITERATURA

- Bedjanič, M. (2012). *Inventarizacija favne kačjih pastirjev ribnika Vrbje pri Žalcu z okolico (Insecta: Odnata)*. Rače: Društvo za proučevanje ptic in varstvo narave.
- Boyd, S.W. , Butler R.W. (2000). *Tourism and national parks: issues and implications*. Chichester: Wiley
- Cigale, D., Lampič, B., Potočnik Slavič, I., Repe, B., Koželj, T., Krapež, B., Koderman, M., MacColister, J., Špes, M., Kušar, S. (2014). *Geografsko raziskovanje turizma in rekreacije v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstvena založba filozofske fakultete.
- Cigale, D., Marolt, M., Repe, B., Lampič, B., Mrak, I., Ogrin, M., Vintar Mally, K., Vrtačnik Garbas, K., MacCollister, J., Černe, A., Plut, D. (2009). *Okoljski učinki prometa in turizma v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstvena založba filozofske fakultete.
- Doler, A., Kopitar, M. (2011). Krajinski park Ribnik Vrbje – krajina ptic in umetnosti. *E-regijske novice savinjske regije*. Celje: Razvojna agencija Savinjske regije, let. 11, št. 5, str. 12-13.
- Elliot, A.J. (2006). *An introduction to sustainable development*. London, New York: Routledge.
- Faganeli, A. (2014). *Možnosti razvoja turizma in rekreacije v občini Miren-Kostanjevica*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Hose, T.A., Marković, S., Komac, B., Zorn, M. (2011). Geotourism – a short introduction. *Acta geographica Slovenica*. Ljubljana: Geografski inštitut Antona Melika, let. 51, št. 2, str. 339-342.
- Jakopič, J. (2009). *Primerjava možnosti za večnamensko rabo jezer z uporabo ekoremediacij na primeru ribnika Vrbje pri Žalcu in ribnika Harter v Avstriji*. Maribor: Filozofska fakulteta.
- Jeršič, M. (1999). *Prostorsko planiranje rekreacije na prostem*. Ljubljana: Ministrstvo za okolje in prostor.
- Lah, A. (2002). Okoljski pojavi in pojmi. Okoljsko izrazoslovje v slovenskem in tujih jezikih z vsebinskimi pojasnili. Ljubljana: Svet za varstvo okolja Republike Slovenije.
- Lisjak, A. (2003). *Analiza turistične ponudbe obalnega zaledja Slovenske Istre*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Mavri, R. (2013). Trajnostne oblike rekreacije v zavarovanih območjih Slovenije. *Moje podeželje: strokovna revija za razvoj podeželja*. Naklo: Biotehniški center Naklo, let. 4, št. 7, str. 12-13.
- Mihalič, T. (2004). Osnove turističnega razvoja. V: *Sonaravno uravnoreženi razvoj Slovenije*. Ljubljana, Svet za varstvo okolja Republike Slovenije, str. 116-120.
- Odlok o zavarovanju ribnika Vrbje z zaledjem za krajinski park. *Ur. l. RS*, št. 56/2008.
- Plut, D. (2006). Zavarovana območja in turistični napredek Slovenije. V: *Turizem v zavarovanih območjih*. Ljubljana, Turistična zveza Slovenije, str. 9-16.
- Plut, D. (2014). *Sonaravni razvoj Slovenije – priložnosti in pasti*. Ljubljana: Znanstvena založba filozofske fakultete.
- Ribnik Vrbje z okolico: vodnik*. Žalec: Društvo Radoživ, 1997.
- Senica, M. (2011). *Turizem in rekreacija na podeželju*. Ljubljana: Zavod IRC.
- Stopar, J. (2011). *Ekoturizem v Sloveniji*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Strokovni predlog za zavarovanje ribnika Vrbje pri Žalcu z zaledjem. Celje: Zavod RS za varstvo narave, 2005.

Špes, M., Cigale, D., Lampič, B., Natek, K., Plut, D., Smrekar, A. (2002). Študija ranljivosti okolja (metodologija in aplikacija). V: *Geografica Slovenica* 35, 1-2. Ljubljana: Založba ZRC.

Trajnostni razvoj varovanih območij – celostni pristop in aktivna vloga države: Trajnostno gospodarjenje v varovanih območij z vidika doseganja skladnejšega regionalnega razvoja. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 2008.

Vogrin, M. (2011). Ptice ribnika Vrbje in okolice: seznam opazovanih vrst. Rače: Društvo za opazovanje ptic in varstvo narave.

Vogrin, M., Petkovšek, M., Kopitar, M. (2006). *Gremo k ribniku Vrbje.* Žalec: Razvojna agencija Savinja.

Zurc, J. in Udovč, A. (2010). Zavarovana območja, turizem in razvoj podeželja. V: *Sodobni izzivi menedžmenta v agroživilstvu: 5. konferenca DAES.* Ljubljana: Društvo agrarnih ekonomistov, str. 133-141.

Žagar, J. (2010). *Učenje na prostem na primeru učne poti ob ribniku Vrbje v petem razredu osnovne šole.* Maribor: Pedagoška fakulteta.

Medmrežje 1 (24.1.2017):

<http://www.zlatikamen.si/isso-obcin/zalec/dobre-prakse-zalec/>

Medmrežje 2 (18.4.2017):

<http://www.naravovarstveni-atlas.si/web/profile.aspx?id=ZO@ZRSVNJ>

Medmrežje 3 (22.7.2017):

http://www.interpretacija.si/arhiv/info_centri_palir.pdf

Medmrežje 4 (22.7.2017):

http://www.geopedia.si/#T105_x499072_y112072_s9_b4

Medmrežje 5 (13.8.2017):

<http://www.arso.gov.si/narava/zavarovana%20obmo%C4%8Dja/SeznamParkov.htm>

PRILOGE

Priloga A: Intervju

INTERVJU: Sonaravni razvoj turizma in rekreacije v krajinskem parku ribnik Vrbje z zaledjem

Od razglasitve ribnika Vrbje in njegove okolice za krajinski park je minilo že devet let. Vseskozi je potekalo veliko projektov, s katerimi je bil v precejšni meri obogaten videz krajine.

Ali mi lahko zaupate kaj več o posameznih projektih, ki so potekali na tem območju (npr. projekt PHARE, EKO kamp ipd.)? So bili namenjeni predvsem ustvarjanju okolja, ki bi dolgoročno privlačilo različne ciljne skupine obiskovalcev?

Ali so na vidiku še kakšni projekti, ki čakajo na izvedbo? (npr. brv čez Savinjo...)

Zaradi vedno večjega poudarka trajnostnega (sonaravnega) razvoja in delovanja v sožitju z naravo, so omenjeni projekti verjetno imeli v svojih namenih in ciljih imeli zastavljene smernice trajnostnega oziroma sonaravnega razvoja (dolgoročno)? Najverjetneje pa tako kaže tudi v prihodnje, kajne?

Večina obiskovalcev krajinskega parka prihaja iz okoliških krajev z namenom izvajanja različnih rekreacijskih dejavnosti na prostem (npr. hoja, kolesarjenje, tek). Se pojavljajo druge možnosti, s katerimi bi lahko razširili ponudbo rekreacijskih dejavnosti? Rekreacijska vrednost oziroma potencial?

Kako je z izvajanjem turizma? Imate morda evidentiran odstotek obiskovalcev krajinskega parka ribnik Vrbje, kolikšen delež so turisti? Ima ribnik Vrbje turistični potencial? Obstaja morda strategija razvoja turizma prav za ta krajinski park?

Kako se v krajinskem parku sonaravni razvoj upošteva pri rekreaciji in turizmu?

Vprašanja: Neža Cestnik

Odgovori: Marjana Kopitar, univ. dipl. inž. kraj. arh.
višja svetovalka za GJI Občina Žalec

Priloga B: Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK O SONARAVNEM RAZVOJU TURIZMA IN REKREACIJE V
KRAJINSKEM PARKU RIBNIK VRBJE Z ZALEDJEM

Pozdravljeni,

sem Neža Cestnik, študentka Varstva okolja in ekotehnologij na Visoki šoli za varstvo okolja v Velenju. Pripravljam diplomsko delo z naslovom Sonaravni razvoj turizma in rekreacije v krajinskem parku Ribnik Vrbje z zaledjem. V okviru diplomskega dela opravljam raziskavo s pomočjo anketnega vprašalnika, ki je pred vami.

Anketa je anonimna, za izpolnjevanje boste potrebovali le nekaj minut. Zbrani podatki bodo obravnavani strogo zaupno, uporabljeni pa bodo izključno za pripravo tega diplomskega dela.

Za vaše sodelovanje se vam prijazno zahvaljujem.

Označite vaš spol, prosim.

ženski

moški

Označite vašo starostno skupino, prosim.

do 15 let

od 46 do 55 let

od 16 do 25 let

od 56 do 65 let

od 26 do 35 let

nad 66 let

od 36 do 45 let

Označite vašo stopnjo dokončane izobrazbe, prosim.

osnovna šola

končana višja, visoka šola

končana 3-letna strokovna šola

končan magistririj, doktorat

končana srednja šola

Na spodnjo vrstico napišite kraj bivanja (občina), prosim.

---

1. Zakaj se odločate za obisk krajinskega parka Ribnik Vrbje z zaledjem?

1 - najmanj pomemben razlog za obisk; 2 - manj pomemben razlog za obisk; 3 - niti eno, niti drugo; 4 - pomemben razlog za obisk; 5 - zelo pomemben razlog za obisk

	1	2	3	4	5
1. Lepa narava					
2. Mir, svež zrak, čisto okolje					
3. Možnosti za ukvarjanje z aktivnostmi v naravi					
4. Zaradi pestre ponudbe aktivnosti					
5. Možnost spoznavanja narave					
6. Drugo: _____					

2. Kako pogosto obiščete krajinski park Ribnik Vrbje z zaledjem?

- manj kot enkrat letno   enkrat tedensko
 enkrat letno   večkrat tedensko
 nekajkrat letno   vsak dan
 enkrat mesečno   drugo: _____

3. V katerem letnem času najpogosteje obiskujete to zavarovano območje? (izberete lahko več možnosti)

- spomladi   jeseni
 poleti   pozimi

4. S kom najpogosteje prihajate? (možnih je več odgovorov, največ trije)

- sami   s prijateljem, prijateljico
 skupaj s pasjim prijateljem   s skupino prijateljev (koliko?)
 s partnerjem   organizirano (organizirane skupine)
 z družino   drugo: _____

5. S katero od spodaj navedenih dejavnosti se ukvarjate na tem območju? (možnih je več odgovorov)

- hoja, sprehajanje   kolesarjenje
 tek   drugo: _____

6. Ali ste zadovoljni z razvojem turistično rekreacijske dejavnosti na tem območju?

- 1 (sploh nisem zadovoljen)   4 (sem zadovoljen)
 2 (nisem zadovoljen)   5 (zelo sem zadovoljen)
 3 (niti eno niti drugo)

7. Kaj od spodaj navedenega se vam zdi vrednost zavarovanega območja?

1 – najmanj pomembno; 2 – manj pomembno; 3 – niti eno, niti drugo; 4 – pomembno; 5 – zelo pomembno

	1	2	3	4	5
1. Mirno in čisto okolje					
2. Lepa narava (izgled, pejzaž)					
3. Bogato rastlinstvo in živalstvo					
4. Tradicionalna poselitev, obdelana kmetijska zemljišča					
5. Turistična vrednost					
6. Rekreacijska vrednost					
7. Drugo: _____					

8. Kje kot obiskovalec vidite priložnosti za razvoj tega območja v prihodnosti?

Priložnosti za razvoj	DA	NE
Razvoj podjetništva		
Razvoj ekološkega kmetijstva		
Razvoj izletniškega turizma		
Razvoj kulturnega turizma (povezan z določenim kulturnim spomenikom, dogodkom)		
Razvoj turizma na kmetiji		
Proizvodnja in prodaja izdelkov iz lokalnih surovin (npr. mleko)		
Razvoj alternativnega turizma (terapevtski, meditacija, ...)		
Razvoj izobraževalnih šolskih programov		
Širitev možnosti rekreativne rabe območja		

9. Kaj od spodaj navedenega bi bilo po vašem mnenju potrebno izboljšati iz vidika turističnega razvoja?

Potrebno izboljšati	DA	NE	Komentar:
Ohranjenost narave			
Urejenost območja (poti, parkirišče, sanitarije, razgledne točke, čistost, ...)			
Informiranost o znamenitostih, možnih aktivnostih in turistični ponudbi...			
Dostopnost območja (boljše cestne povezave, ...)			
Obseg in raznolikost turistične ponudbe (možnosti za dodatne aktivnosti, ponudba gostinskih storitev ...)			
Drugo (navedite):			

10. Ali veste, da je območje zavarovano?

da

ne

Ali se strinjate, da je območje zavarovano?

da

ne

Zakaj da oziroma zakaj ne?

Ali ste seznanjeni z omejitvami in pravili ravnanja v zavarovanem območju?

da

ne

deloma

11. Kakšen se vam zdi varovalni režim v zavarovanem območju?

- primeren
- prestrog
- preblag
- ne vem

Prosim obrazložite, zakaj?

---

12. Ali bi bilo potrebo oziroma smiselno, da bi obiskovalci plačevali vstopnino v park?

- da (koliko največ? _____)
- ne (Zakaj? _____)